

Megjelenik a Társalkodóval minden héten kétszer: t. i. vasárnap és csütörtökön. Előfizetheti helyben a szerktő's kiadó tulajdonosnál uri utca 43dik sz. alatti Trattner-Károlyi ház első emeletén, egyebütt pedig minden királyi posta-hivatalnál. Az ausztriai birodalomba vagy külföldi tartományokba kivántató példányok iránt csupán a bécsi cs. főpostahivatal utján történhetik a megrendelés. Az Ertesítőben mindenféle hirdetésny főlvetetik 's pontosan közöltetik.

April 1jétől július 1jeig számított évnegyedre postauton vagy szorgalom- és gyorskocsin is 3 fr. 30 krjával el fogad előfizetést a Jelenkor és Társalkodó szerkesztősége.

FOGLALAT. Magyar-és Erdélyország (Iparegyesület; nemzeti színház; kisdjedovó-intézeti ügy; aradi album; b. Majthényi Eliza; Karzatok; Országgyűlési közlemény; a városi képviselők ügyében tartott beszédek pótlólag a frdi mart. 21kei üléshez; a 132d. frdi ülésb. a városi bíróságok állandósága vagy hat événként új választás alá bocsátatásának részletei; Zemplény 7ber ótai közgyűléseinek rövid vázlata 'sat.)

Ausztria (b. Vacquant; Károly főhg; dunai gőzhajózás rosz kilátásai 's egyéb bécsi hírek.)

Spanyolország (A két királyné találkozása Aranjuezb; Munoz spanyol graddá nevezetése; cartagenai csata 's meghódolás; Arguelles.)

Anglia (Albert hg. Coleridge utazott; egyezkedés a gyári munkaidő iránt; embertelenég a nyilványosság ellen; O'Connell; Keletindiaiban tisztzaporítás; Themze-tunneliskadatom.)

Franciaország (új királyi unoka; ujonczozási törvény; a szabad sajtó-kezelés vázlata egyenvonalozva).

Belgium (A királyné Londonba ment; az egyetem-esküittszéki törvény 'sat.)

Görögország (királyi módosítványok az alkotványi okiraton).

Értesítő.

Magyarország és Erdély.

Névmagyarítások. Őcs. 's ap. kir. felsége Vinkler György, Pest megye számvevői díjnak vezeték-nevének Intödy-re; csákvári Zimmermann Máttyás és tatai Zimmermann Jakab 's Rudolf testvérekének pedig Ács-ra; Svirák Antal budai polgárának Áldásy-ra változtatását kegy. megengedni méltóztatott.

Iparegyesület. Az igazgató választmány kedves kötelességének tartja az egyesületi ügynek áldozott következő jótéteményeket nyilvánosan megköszönni: I. A. m. e. dec. 3kán megindított 's azóta minden ünnep-és vasárnapon szakadatlanul 's a hallgatóságunk mindig növekedő torlódása közben folytatott természet-, erő-és vegytani leczkékhez, miszerint azok kísérletek szemlélete által tanulságosabbak 's kivált mintak és eszközök mutatásával az iparköri célokhoz alkalmazottabbak legyenek, mulhatlanul szükséges leyén egy physikai kabinet beszerelése, illy célra azonban az egyesületnek különben is szűken légt 's mind e' mellett olly sokfelé igényelt pénzereje elegendő alapot nem nyújthatván, kénytelenek voltunk, külön aláírást nyitva, felszólítani segítségadásra a természettudományok és honi ipar-ügyünk barátait. Ez alkalommal tehát mindenek előtt szerencsénk van az ezen célra adakozók becses névsorát a t. cz. közönségnek bemutatni azon kérelemmel: sziveskedjék minden, ki ezen leczkék becsét, hasznát, a tudományos ismeretek tejesítésére épen úgy, mint az ipar gyakorlati foglalkodására üdvös befolyását méltányolja, adalékával növelni az erőt, mellynek elégségétül vagy elégtelenségétől függ a felállítatni szándéklott kabinet gazdagsága és szegénysége 's ekkint nagy részben az előadások tanulságosabb, vonzóbb és népszerűbb léte. A t. cz. adakozók nevei, mennyiben a kéznél levő ivekrol közölhetők, betűrendbe így következnek: Babics János 2 ft., Bajkay Endre 1 ft., Bartay Endre 5 ft., Beliczay Imre 2 ft., Benyovszky Péter 10 ft., Berezny István 1 ft., Csanády Ferencz 5 ft., Csapó Dániel 30 ft., Czintula János 2 ft., Demjén István 1 ft., Erdélyi Adolf 3 ft., Fánesy Lajos 1 ft., Fascho József 5 ft., Fényes Elek 2 ft., Gerenday Ambrus 1 ft., Hajós Sándor 1 ft., Hrabovszky Dávid 1 ft., Kajdán Miklós 5 ft., Kanya Pál 2 ft., Karay Lajos 1 ft., Karezag József és Ferencz 6 ft., Kiss Károly 5 ft., Kiss Pál fumei kormányzó 20 ft., Kiss Miklós 5 ft., Kovács László 1 ft. 40 kr., Kunsch Vilmos 2 ft., Lendvay Márton 1 ft., Marczibányi Lajos 5 ft., Meszlényi Rudolf 5 ft., Mühr Antal 10 ft., D. Nendwich Károly 5 ft., Röck Pál 1 ft., Simon Florent 1 ft., ifj. Szabó Pál 5 ft., Szende Lajos 30 kr., Szentpétery József 2 ft., Szilágyi István 3 ft., Szönyi Pál 2 ft., Takács Benjamin 2 ft. 20 kr., Tisza Kálmán 2 ft., Tisza Lajos 2 ft., Török János 5 ft., Ujházy János 1 ft., Walthier August 5 ft. Egyesületünknek m. évi decemberben, a t. KK. és RR. által a kereskedelmi 's vele rokon műipari tárgyakra kiküldött ker. választmányi felszólítása következtében véleményadás végett tartott közgyűlése arra is felhatalmazván bennünket, hogy a physikai szertár beszerzési kiadásainak fedezéséül kölcsönpénzeket, ha ilyeneket kamattízetés terhe nélkül kaphatunk, szinte vegyünk fel 's majdan a következő években, az ajánlás sora szerint, azon összegből fizessük vissza, mellyet az évenkénti költségvetés a physikai kabinet szükségére kirendelend. Illy kölcsönökért is van alkalmunk már ezuttal is köszönetet nyilvánítunk, ugyanis: Kossuth Lajos 100 ft., Lukács Mórész 50 ft. és Vallas Antal 100 ftot ajánlottak. II. A' természet- 's eröműtanból és vegytanból ünnep- 's vasárnapokon minden várakozást haladó örvendetes eredménnyel adott ingyenleczkékén kívül febr. hónap kezdé-

től fogva adatnak az iparegyesületi teremben (Ilkey ház ujjvilág-utca 635. sz.) minden szerdán és szombaton szintugy ingyenleczkék a szám- és elemi mértanból is. 'S örömmel vallhatjuk a t. közönség előtt azon valóban hasznos ismereteket és tudományos művelődést szomjazó tudásvágyat, mellyet ezen, magokban száraz és semmi kísérletekkel vagy látványos mutatóványokkal fel nem vidítható, de a' mindennapi élet minden ágaira nézve tanulságos leczkéknek felesszámú 's jobbadán iparos hallgatóji tanusítanak. Noha e' leczkék hétköznapokon 's esti 7-8 óra közt, tehát olly időben tartatnak, melly eddigi szokásink szerint csak mulatságos időöltésnek volt szána, mégis termünk megteleg hallgatókkal egészen 's az előadó fejtegetését nemcsak figyelemmel kísérik, hanem feladatának megoldásában is élénk részvétellel próbálkoznak. A' ki ezen előadások illy sikerét tapasztalja, 's megfontolja más részről, mennyi hasznót remélhetni iparunk fejlődésére nézve a' matematikai ismeretek terjedésétől; az kétségtelenül jótéteményül üdvözlendi dr. Vallas Antal urnak azon önfeláldozását, mellyel e' leczkeadásokat önkint ajánlotta 's tetleg tartja is a' nélkül, hogy ezekért akár az egyesület részéről tiszteltéjűt, akár a' hallgatóktól tanpénzt követelne. Valamint leczkebizottságunk és igazgatói választottságunk szivesen köszönte meg Vallas Antal urnak ezen önzéstelen fáradoalmát: úgy bizonyosan, mind hallgatóinak meleg hálája, mind a' közönség megismerő méltánylása kísérendi üdvös és közhasznu törekvéseit.

(Nemzeti színház.) Jövő szombaton apr. 13dikán, Egressy Gábor javára béreltszűnessel: „OTHELLO.“ Szomorujáték 5 felvonásban írta Shakespeare, fordította Vajda Péter. Az igazgatóság a' nevezett művészt iránt, ki külföldi műutazása 's annak következtében történt betegeskedése után, mint ujjlag szerződött tag először lesz föllépni szerencsés, figyelmét tanusítandó, anyagi veszteségeit ezen jutalomjáték által ohajja kipótolni 's a' t. cz. közönség részéről minél bővebb pártoló részvétért eszedezik.

A' kisdjedovó int. M. O. terj. Egyesület központi választmánya 1) nyilvános köszönetét fejezi ki azon alapítványokért, mellyeket legközelebb Kápolnay Róza kisasszony és Fuch Keresztély ur az egyesület fölsegéllésére százszáz pfijával tenni sziveskedtek. 2) Tisztelettel meghija a' n. é. közönséget azon ülésre, melly a' kisdjedovó képző intézet ideiglenes szállásán (királyutca 1024 sz. alatti házban földszint) f. évi april 14én délelőtti 9 órakor, a' budapesti kisdjedovó intézetek tanítóinak közbejöttével, a' kisdjedovó körében eszmecsere végett fog tartatni. Választmányi határozatból Stuller Ferencz egyes. titkár.

Aradi album. Egy lelkes honleány felszólítására: „járulna az irodalom is enyhítéséhez azon csapásnak, melly az aradmegyei lakosok több ezreit a' februári vizáradás 's tüzvesztés által élté 's eltökélt magamban, szépirodalmi munkák gyűjteményét bocsátni közre, ha honom lelkesb, jelesb írója e' vállalat létesítésében segédkezet nyujtanának. Felhivám őket barátságos leveleimmel 's örömmel hirdethetem hazám színe előtt: mikép a' magyar irodalom melegkeblű koszorúsaiban helyzett bizalmamnak a' süker szívemelőleg felelt meg. Részt kezennél már gyöngyei a' részvét balzamának, mellyet a' szelid musa nyujt a' szenvedők sebére; részint ígérteit, férfiszavát birom sok jelesnek, ki e' balzam csepjeit szive 's lelke ihletével szaporítani fogja. Eddig hallgaték szándékomról; most örömmel hirdetem már, hogy kevés hónap mulva gyűjteményt fogok nyujthatni a' tisztelt közönségnek, melly azonfelül, hogy mint hőkebellet nyujtott áldozat, nem lesz érdemnélküli az emberiség magasztos oltárán, 'sok gyöngyét fogja magában összesíteni hazánk jelesb írója szerzeményinek. Bajza, Czuczor, Döbrentei, Eötvös, Frankenburg, Gaal, Garay, Jósika, Kis (Károly), Kisfaludy (Sándor), Kunoss, Lauka, Márk, Nagy Ignác, Ney, Péczely, Petőfy, Sárossy, Sujánszky, Szelestey, Szemere Pál, Szenyey, Szontagh, Tompa, Tóth Lőrincz, Vachot Sándor, Vidor Emil, Vörösmarty az egész magyar hazában olly érdemlett tiszteletben álló nevek, mikép irodalmi szives adományuk dus élvezettel kecsegtetheti az olvasó közönséget. A' munka műmellékletekben sem fog szükkölködni, 's kiálltatása — köszönet az emberszeretőknek, kik e' tekintetben sem feledék, hogy segély a' cél, 's kiket annál fogva hálával nevezendek meg a' munka elkészültével a' közönség előtt — pompás is leend, a' mennyire a' cél engedni fogja. Ennyi előleges figyelmztetésül, míg a' könyvet f. hó közepe táján sajtó alá bocsáthatva, vidéki melegérzésü némelly honfűtársimat előfizetések gyűjtésére leszek bátor fölkérni. Pesten 1844. april 7d. Császár Ferencz.

Kesselököi báró Majthényi Erzsébet néhai palini Inkey János cs. kir. kamarás özvegye, folyó évi febr. 16kán reggeli egy órakor életének 65ik évében a' haldoklók szentségeiben részesülte után szélhűdésben elhunyt. Kesergik a' példátlan jó anyát Eduárd, Sándor, Kázmér, Ödön (Edmund) János, Amália és Szidónia gyermekei, kik benne gondos 's gyöngédeden szerető anyjakat vesztek! gyászolják testvérei és rokoni, mert egy jó testvértől 's igaz rokontul kellett elválniok; számos baráti 's tisztelőji könnyezik őt, 's részvevő kebellet osztoznak a' gyermek, testvér és rokon fájdalmakban, mert benne nyilt szívü 's valódi barátot, nyájas társalkodót 's jó akarót temettek el. Özvegyek, árvák és szegények, kik őt életben mint jöltevőjüket 's inségük közti ápolójukat tekinték, ezer áldást kérve az elhunyt szelid lélek poraira az égtől, kisért szemekkel és sziveikbe maradt örök emlékkel kísérik a' sirba! A' boldogultnaketelemei háromkeresztinemetzéségi sirboltba tétettek nyugalomra, az engesztelő sz. misék pedig N. Kanizsán és azüdvözült hamvadónak uradalmiban tartattal. Béke árnyékának!

A' Pest-megyei gazdasági fiók-egyesület ez évi tavaszi közgyűlését folyó april 16kán d. e. 10 órakor fogja Pesten az „Iparegyesület“ szállásán (Ujjvilág-utca, Ilkey-ház) tartani, mire a' r. tag urak 's általában az ügybarátok szivesen meghivatnak. Fótton, apr. 2kán 1844. Ploetz Adolf sk., titoknok.

Karzatok.

En az ország gyűlésére több okaim mellett azért is rándultam fel, hogy saját szememmel lássam a' positurát, mellyet e' gyűlés irányában a' karzatok vesznek, és ismét ama positurát, mellyet a' karzatok irányában a' gyűlés vesz. Engem, ki éveket tölték e' gyűlés termeiben, érdekelt tudni: vajjon ugy van e' most is, mint volt régen? vagy a' javítások szelleme győző hatalommal nyult a' régi roszhhoz, mit én országos rosznak azért nevezek, mert az országgyűlés igen is mély behatású iskola, mellybe most már a' hatóságok és vagyonos szülék ifjakat képeztetés végett szép számmal küldöznék. Hogy ez ifjak sorában legnagyobb részt olly ifjak állnak, kiktől részben a' hatóságok legközelebbi jövője függ, az bizonyos; hogy ezen ifjak az országgyűlési karzatok szellemét viszik által a' helyhatósági gyűlés-termekbe, az igen természetes; ez okból veszek bátorságot, itt a' közönség előtt átnéznizigen nagybehatású iskolát, mellytől mindnyájan annyit várunk, annyit remegünk. Elmondom előbb: mikép volt régen; én jártam ez iskola küszöbeit évek során, biztos tudományal szolgálhatok, és szolgálni akarok is. Kisérijük bár fel ifjainkat Pozsonyba, 's látni fogjuk, mikép veszi fel őket egy igen sok föbül álló testület, és mikép olvadnak mint csep a' folyóval, ök e' testülettel egygyé e' nevezet alá: hallgatóság. Még sokáig megismerjük az ujdón érkezett; — csupa szem, csupa fül. Tagjain látjuk a' kandság élénk mozgalmát; ö tanúl, ö hallgat, szomszédjától kérdezetki csupán: ki az? ki ez? Napok mulnak; gyülesteremen kívül a' nyilvános gyűlhelyeken látjuk őt élénk lármás csoportba vegyülve, közben káram szavakat hallunk 's e' hangokat, ez dicső! az czudar! — és láttunk szenvedélyes képeket ésszertehánykodó tagokat, körülte hadarászni. — Az indulatok országa van itt, ö is indulatra gyúl, vulgo fellekkesedik és pártot vesz, fogadni mernék: az indulatok pártját. — Hamajd ismét feltalálja őt szemünk a' gyűlés termében, már szerepáltva, már nem tanul, már tud mindent már emancipálta magát a' felsőbbség tekintélye alól, már tudja hogy a' korlátot gyűlölni, az ellenzéklet letarolni kell. Már tudja, hogy a' merész szónokot éljen illetí, mondott igazságot vagy nem, politikájával használt vagy ártott a' célnak; a' ki pedig ez irányban ellenzéklet képez, az — hazaáruló, legalább is czudar. — Már van a' többivel öszhangzó collegialis véleménye, mellyre nézve egyes szájhős ifjakul függ; kik Ausztria 's a' küludvarok kabinetü minden titkait tudják, udvarunk conseillében minden egyes szavazatrul vannak értesítve: legalább azt hiszik 's hirtelik. — Már szitok átkot hallunk ajkáról, már tyrannizálja a' vélemény- és szólásszabadságot. Ő már nem hallgat többé, ö a' korszellemnek nagy böggöje lett 's társaival egész testületben a' másik párt embereitől nem „auditorium“ hanem „orditorium“ nevet visel. Felhivatás természetesen nem hiányzik, annál ke-

vésbbé példa. Magam ismerek követet, ki ellenvéleményű szónoklások alatt sotto voce káromkodott 's a közbeszólásokat tüzelé. Ha sajtó - szabadságunk volna, szokott nyiltszívű bátorsággal ide írnam nevét, hogy ismernéd őt nyájas olvasóm; ő pedig a nyilvánosság bírószeke előtt érezné magát, mert előképül szolgál, szolgálata pedig annál ártalmasb, minél hajlandóbb az ifúság mint anyag az ő cselekvési mintáiba ömleni. — Az így elkészített ifjakbul alakult azutánamaz óriási zavar-elem, melly miatt a kerületi üléseknek nemcsak törvényhozói, de többször czéhgyülési méltósága sem volt; mellyet minden, történetből épen ilyenkor érkezett, idegen megbámult; és melly zavarelem külföldi lealázó leírásoknak 's ezeknek szolgál ma is fájdalom! igen jutalmazó alanyul (thema). Ez óriási zavarok, egy egész ország képviselétének zavarai voltak; mik mellett a csend szelleme egy megsiketült, hogy azt csak ismét az egész ország képviselétének erősködve egyesített „halljuk“jai valának képesek a tanácssterembe visszairdítani. — Ezek mult napok képei; mik mellett én ültem és szánakodva bámultam sokszor 's kérdeztem: hol van e' esendért ordító nevezetnek méltósága? mik mellett a kislelkűség szelleme diadalörömmel pöffesz-kedett urszékében, mert a' nap övé volt? —

Olvasván ezt nyájas olvasóm, ki gyűléseken ez évben nem valál, természetesen kérdezheted: vajjon, ha ez így volt, így maradt é folyton? Így van é ma is. —

Mit feleltek? E' zajtengernek egyes hullámcsapása amaz erkölcsi fenytékre volt kiszámítva, mellyel tehát sujtani kelle mindazokat, kik nem szereték hazájokat érdektelenül, vagy nem akartak haladni oly szenvedélyesen, milly szenvedélyesen haladni kellett v o l n a, hogy szemeikből minden gondosabban vizsgált szempontot veszítsenek. E' sujtások a' haladás korában szinte haladtak: zúgástólpiszen, gúnykaczajon, a' szónok hangejtésinek gúnyos utánzásin, egyes jelentő szavak közbe kiáltásin, macsk azenén keresztül, egész a' salvus conductus megsértéseig; érinték pedig azokat is, kiket különben annyi polgári koszoru ékesít, mennyit halandó fej elbir, tőlük épen az ő kezeikből nyert polg. koszoru!

Ez állapot irányában egy két lelkes követ gyakorta újabb idők alatt némi disciplinaris behatást; e' behatásnak azonban nem volt az illető lelkes követek jóvótukon kívül semmi léteve; nem volt semmi támaszpontja azon kívül, hogy szavaikat a' karzat hatályosaknak elismerte. Nem volt támaszpontja a' testületi szellemnek (esprit du corps) különben czélülő varázsában; nem volt támaszpontja törvényben, mert a' törvény, melly e' karzatok résziről esendet és békét parancsol, csak a' könyvben él, a' karzatok ellenkező gyakorlatnak és százszor és ezerszer elnézett gyakorlatnak levén birtokában. —

De ez állapot talán jó? Talán védje valamelyik szabadságunknak? Ha igen, úgy az nem lehet más, mint épen a' szólásszabadság: legalább ezt sugja a' satyrák szelleme. Vagy talán védje a' követi méltóságnak, melly miatt halhatatlan Kölceynk 1832ben annyi sikerrel ledörgött?

Van még Európában több alkotmányos ország, van mindenütt karzat, hol kamrák vannak. Vajjon e' kamrákban úgy van é a' karzatok ügye, mikép nálunk? Nem, így nincs sehol. Angliában két karzatra oszlanak a' hallgatók: zárt karzatra és nyilt karzatra. A' zárt karzatra jegy nélkül senki sem bocsáttatik. A' nyilt karzatra mehet mindenki. Itt mikép amott rend 's esend uralkodik. Ülés-helyekről fölkelni, vagy azokon nyugtalankodni tilos, annál inkább beszélgetni, vagy a' tanácskozásokra tetszőleg vagy ellenkezőleg nyilatkozni. Franciaországban is így van. A' rendre saját hivatalnokok ügyelnek, kik a' nyugtalankodót azonnal eltávolítják 's letartóztatják, míg felette a' rendelt bíróság ítéletet mond, igen szigorú szabályokon alapulót. Illy rendőri felügyelet hazánkban is volt valaha, maradványi láthatók az úgy nevezett pálczás urakban, kik a' királyi Ajtónok kinevezésétől függetek és függenek. E' felügyelő erőnek kicsinysége mutatja, mikép a' magyar hallgatóság erkölcsé szilárd volt 's a' magyar köz-elem véreben, és saját keblében vitte magával a' rend iránti vonzalmat és hogy a' magyarköz-elem a' szabadságot szerette, de óta is azt úgy, hogy korlátok és gátak alakítására még csak alkalmat sem nyújtott, valamint hogy illy korlátok és gátok mai napig sem léteznek. Ámde a' köz-elem most nem viszi magával a' rend iránti vonzalmat, hanem a' felügyelő csekély erővel úgy bánik, miszerint azt kidobással fenyegeti, valahányszor pálcza-kopogtatáson kívül még szóval is akarja gyakorolni a' rendtartói hatóságot, mellynek e' pálczás urak most csak tehetetlen hieroglifjai. —

Mi tehát idején lenni hisszük hogy korlátok és gátak alakításáról gondoskodik a' rendtartó hatalom. Mire nézve szükséges leendő, hogy az ujan építendő ország-

háznak már tervében is legyen figyelem e' körülményre. A' zárt karzat különítessék el a' nyilt karzattal 's mindkettő úgy legyen alakítva, hogy a' rendtartó hivatalnok ne csak az egészet átnézhesse, hanem minden zavargóhoz tüstint hozzá is férhesse. Készítessék külön egy várakozó-terem, hova ideiglen a' rendsértő a' hivatalnokot követni tartozzék. Ezekhez képest hozassanak törvénysszabályok. Némelly szabályok ellen vétkező birjon megintetés jogával; legyen a' nem engedelmeskedés büntett, mellyre a' fenyték szigorú legyen. Rendszereztesék országgyülési házibíróság egyedül ez esetek végett. A' mi e' szabályokbul fenytő törvénykönyvbe való, az ahoz, most mingyárt pro complemento, csatoltassék. —

Az infallibilitások kora elmúlt. Eljött a' létesítések epochája. A' létesítések philosophiája politikát parancsol 's a' politika végett tanácskozni 's minden néz-pontot kihallgatni kell. Illy szabályok hozatásához tehát hisszük járulni fog minden, ki létesítvényeket tüzött czélbul e' hazára, 's a' legjobbaton inkább szeret menni, mint szereti saját véleményét tolni a' közre, melly a' csábok irányában mindig olly hajlandó. — Jablaucey.

Országgyűlési közlemény.

A' mart. 21 ki frdi ülésre visszaterőleg, mellynek a' városi ügyrendezésben főtárgya volt: a' városi képviselők, mindjárt a' tanácskozás kezdetén egy gr. mielőtt a' képviselőkül szóló szakasz fölolvastatott volna, e' fontos tárgyra nézve jónak látta általános elvek iránt nyilatkozni; mert ha egyszer az alapelvek le vannak rakva, a' szerkezetnek azokhoz i domittatása sokkal könnyebb és helyesebb. „A' t. RR. mond szóló gr., a' mint már röviden érintők, képviselő testületet kívánunk alkotni a' város összes számához képest; 's ezen képviselő testület fogja aztán választani a' magistratust, mellyel együtt tanácskozik; a' városi követek által kidolgozott szerkezet a' képviselők számát csökkenti, a' mennyiben azokat nem a' város összes lakosiból, hanem csak a' képviséssel fölruházott polgárokból ajánlja választatni. Szóló gr. e' két javaslatot összehasonlítja 's a' vezéreszme iránt tisztába jő. Ugyanis e' képviselő testületnek, szóló felfogása szerint, két különböző feladata van, úgy mint tanácskozás és választás. Mi a' választást illeti: ez annyival biztosabb, annyival sikerültebb, minél többek befolyása 's megegyezésével történik; e' szerint választónak olly soknak és nagyszámúnak kell lenni, mennyi csak a' jó rend és csend korlátin belül megfér. A' tanácskozás komolysága pedig másfelől azt igényli, mikép a' tanácskozók minél kevesebb számmal legyenek. Innen látni való, mikép szóló grófot sem a' t. RR., sem a' városi követek szerkezete ki nem elégíti; nem elégíti ki pedig azért, mert az előbocsátott czél értelmezésének sem egyik sem másik nem felel meg; mert azon képviselők, kik minél nagyobb számmal választják a' magistratust, épen azon nagy számmal tanácskozára nem alkalmasok. De ám választók sincsenek Európa egyik országában is olly n a g y számmal, mint azt a' t. RR. akarják; legczélirányosb itt a' választó képviselők számát a' polgárokéhoz arányosítani; és itt viszont a' képviselők közül azokat, kik képviselőkké lett választásuk alkalmakor legtöbb szavazatot nyertek, megbízottakul kijelölni a' tanácskozásokbani részvevésre o l l y formán, hogy minden szavazattal bíró tisztviselőre három illy megbízott essék számításban. Mi a' képviselők mi módoni választását illeti: azok számát minden városra nézve kiszámítva meghatározni valóban nagyon nehéz 's ezt szóló gr. csak általánosságban szeretné olly formán elhatároztatni, mikép t. i. kis városban minden 5, közép városban minden 10, nagy városban 12 polgár után számítottassék egy képviselő. Ez szóló gróf indítványa a' képviselőkné csak a' polgárok közül, a' tanácskozó megbízottaknak pedig a' képviselők közül leendő választatására nézve. Ez indítvány taglalásába egy ifj. báró köv. bocsátkozott: Midőn előttem szolt gróf. Sz. A. ő mlga a' t. RR. által ajánlott indítvány helyébe egy más indítványt terjesztett a' m. főrendi tábla tanácskozása alá, két főindoktól vezéreltetett; egyik főok, melly ő mlgát a' t. RR. nézetétől eltérésre birta, az: hogy miután a' választási és az administrationalis functiók között olly tetemes különbség létezik; miután kívánatos és czélszerű, hogy a' választásoknál minél többen, és az adminisztrációban minél kevesebben vegyenek részt: az adminisztrációt és a' választást ugyanazon egy testületre bizni nem lehet. Második nézete a' m. urnak az volt: hogy miután a' t. RR. a' képviselő testületet nem a' polgárok, hanem a' lakosok számához kívánják arányosítani, a' m. ur ezt nem tartja következményre nézve czélszerűnek. Mi az elveket illeti, mellyeket a' m. ur felállított, én ő mlgával tökéletesen egy értelemben vagyok; mert 1) hiedelmem szerint is sokkal természetesebb, hogy a' képviselő

testület nem a' lakosok számához általánosan, hanem csak a' polgárok számához méressék; mert, miután megtörténhetik, hogy egy új gyárnak felállítása által egy város lakosai ezerrel szaporodnának, a' nélkül, hogy a' polgárok számacsak egygyel is szaporitatték, ez esetben nincs ok, miért szaporitatték a' képviselő testület; második nézetére nézve a' m. urnak: hogy nem czélszerű az adminisztrációt és a' választást ugyanazon egy testületre bizni, szinte kezét fogok, csak hogy a' m. ur által felállított elvekből indulva, én nemcsak a' t. RR. indítványát 's a' városi követek által tett javaslatot, hanem a' m. ur indítványát sem fogadhatom el. Meg fogom mondani okaimat. A' m. ur azt mondá: hogy, midőn a' képviselő testület organisatiója forog kérdésben, természet szerint első kérdés az: minők legyenek azon képviselő testület functiói; mert csak akkor mondhatjuk, hogy e' testületet jól rendeztük el, ha azok czéljok és hivatásuknak tökéletesen megfelelnek. A' képviselő testületnek a' m. ur nézete szerint kettő feladata: 1) a' tisztviselők választása, és a' functiók ezen részében részt vesz minden képviselő; 2) az administratio, 's ebben nem vesz ugyan részt minden képviselő, de részt vesz a' képviselők azon része, melly képviselőkké választatván, a' többiek közt legtöbb szavazattal választatott. Miután ezen indítvány szerint az administratio csak a' megbízottakra bizatik, ezek pedig a' hivatalokra nem különösen választatnak: azon testület alkotása, melly a' városi adminisztrációra megbizatik, a' sorstól függ. Én legalább így értettem az indítványt. Már azon meggyőződésből indulva ki, hogy a' szabad választás magyar alkotványunk egyik talpkövet teszi, mellyet bizonyosan mi megingatni nem fogunk, melly végett némelly roszat mi, talán szinte rajta alapszik, eltűrünk; mert meg vagyunk győződve, hogy alkotványunknak biztosabb garantíája nincs, a' mennyiben a' mlgod által tett indítvány a' városokra nézve megállapítandó választási rendszert foglalja magában, én azt el nem fogadhatom, mert ollyannak tartom, melly a' szabad választás színét hordja magán, melly a' szabad választás nevé viseli, de mindazon jótéteményt, mellyeket a' szabad választástól várunk, felfogásom szerint nem esz-közölheti. A' szabad választásnak különböző h a s z n a i vagynak. Felfogásom szerint a' szabad választás hasznait körülbelül ezekre reducálhatni: 1) a' szabad választás biztosítja egyes polgárok szabadságát nemcsak a' kormány irányában, hanem, mi még fontosabb, irányában azon önkényes tisztviselőkné, kik olly országban, hol szabad választás nincsen, a' despotismuskak kisebb, de ép azért bosszantóbb részét gyakorolják egyes polgárokon. 2dik jótéteménye a' s z a b a d választásnak az, hogy a' választott tisztviselők érdeke a' polgárok többsége érdekétől nem különíthetvé el, miután ha személyes érdekei mások volnának is, legalább egy marad, melly őt a' többség függésében tartja, t. i. az: hogy ismét tisztviselőnek választassék, — valóbbszínű, hogy az administratio a' többség érdekét megsérteni nem fogja. 3dik jótéte a' felelősség (responsabilitas) miután kétségen kívül sehol egyes tisztviselő nagyobb felelősség alatt nem áll, mint ott, hol választatik, 's minden zavar, minden szerfeletti agitatio nélkül, ha a' választás ideje eljő, hivatalától, mellyet roszul viselt, megfoszthatatik. 4dik jótéteménye a' közbizodalom; érdekében fekszik a' statusnak, hogy a' közhatalom olly kezekre l e g y e n b i z v a, mellyek bizodalommal bírnak a' polgárok többsége előtt, 's azért kevesebb oppositívallalálkozhatnak akkor, midőn hivataljokat végrehajtják. 5dik jótéteménye a' szabad választásnak hogy szabad választással a' meg-tiszteltetés egy neme levén összekötve, olcsóbban jobb tisztviselőket kaphatni, mint a' kinevezés akármí módja által, hol nem annyira becsületért, mint tisztán azon jövedelmért, mellyet hivatala által nyer, tölti be az egyed hivatalát. A' szabad választásnak 6dik jótéteménye azon valószínűség, hogy jó tisztviselők fognak választatni egyes hivatalokra. Mindezen tekintetekben engem gr. Sz. A. ur indítványa nem elégíti ki; mert mind az általam elősorolt jó következesek, mellyeket valóban szabad választásoktól metagadnunk nem lehet, olly választási rendszertől nem várhatók, mellynél a' polgár csak egy képviselő választására bizatván meg, tisztviselőjének kinevezésében egyenes részt nem vesz, mellyben a' polgárnak egész befolyása egy jurisdictióra zsugorodik 's a' tisztviselő magát a' polgárok többsége iránt valamint választása által lekötelve, úgy tőlük függésben nem érezheti. Mert ha én szabad választásban a' polgári szabadság egyik főgarantiáját látom, látom pedig azért, mert csak általa érezheti magát egyes tisztviselő szintelen függésben polgártársaitól; kérdem a' m. főRRet: vajjon ha a' választás csak a' képviselő testületre bizatik, számíthatunk é erre? — nem theoreticus tekintetben szölok, hanem practice akarom felvenni a' dolgot. Kérdem a' m,

főrrét : nem valószínű é, hogy ezen képviselő testület csak a polgárság egy-két magasabb classisából fog állani? Már hogy a választás ekképeni elrendeztetése által a tisztviselők kihágásai ellen a polgárság ezen magosb osztályai, mellyek a képviselő testületet majd kizárólag alkotni fogják, biztosítva lesznek, nem szenvedné kérdést; de ha illy osztályok érdeke összeütkezésbe jö azon osztályok érdekével, mellyek a képviselő testületben nincsenek képviselve, hiszszük é, hogy ezen osztályok, és épen azok, mellyek, mint gyöngébbek, a törvényhozás legfőbb figyelmét igénylik, biztosítva legyenek egyes tisztviselők kihágási ellen? Kétséget nem szenved, hogy a tisztviselő így is függni fog a többségtől, de csak azon többségtől, melly őt választja; ezen többség pedig, gyakorlatilag véve fel a dolgot, csak egyes osztályok többsége, azon osztályoké, mellyek érdekei a nagy szám érdekeivel sokszor ellentétben állnak 's mellyeknek tulnyomó befolyásuk ellen a polgárok többsége általán fogva biztosítva nincsen a választási szerkezet mellett. Mi a bizodalmat illeti: a m. gróf nem fogja tagadni, hogy minden kérdésen kívül a bizodalom olyan magistratus irányában, mellyet az egész polgárság választ, kétségen kívül nagyobb lesz, mint ha az csak egyes osztályok által választott. Marad tehát a jó választás valószínűsége. Errenéve nem tagadom, hogy ha a választás, mint én azt kívánom, a polgárságra általán véve bizatik, néha rosz választások is történhetnek; de biztosan merem állítani, hogy azon indítványt elfogadva, mellyet m. gr. Sz. Ant. ur a m. főRR. elibe terjesztett, a rosz választások ellen egy cseppel sem vagyunk biztosítva inkább, mint akkor, ha a választást általán véve a polgárokra bizzuk. Nem akarom fejtegetni hosszabban: vajjon ezen képviselő testületeknek van éjoga másokat választani, mint kiket a polgárság általán véve választana; mert a képviselő testület egész joga azon alapszik, hogy fictione juris a képviselő testület a polgárok általános véleményét képviseli; azok tehát, kik a képviselő testületre a választási jogot azért bízták, mert az a polgárságot képviseli, nem tehetik föl, hogy a képviselő testület másokat fogna választani, mint azokat, kiket a polgárság többsége választana, azon pillanatban, midőn ezt fölteszik, eltértek azon basistól, melly a képviselő választási jogának alapját teszi; de kérdem: ha a rosz választások ellen biztosítani akarjuk a városokat, ha meggyőződve arról, hogy a legjobb egyede választása iránt a törvényhozás nem biztosíthat senkit; 's a z é r t f e l a d á s a nem egyébb, mint hogy a z o k, kik h i v a t a l v i s e l é s r e k é p t e l e n e k, a választási mód által kizárassanak, vajjon ezt gr. Sz. A. indítványa által érhetjük é el? Nem képes egyede kizárására létezik többféle mód, egyik a candidatio joga, másik a gradualis promotio, a 3dik bizonyos képességi examen, mint Poroszországban; de az, melly az indítvány által előnkbe terjesztett, általában erre nézve semmi biztosítékot nem nyújt. Vagy valamely felsőbb, kormányi kinevezéstől függő tisztviselő véteik föl a városokba, ki, mint megyékben a főispánok, candidatioi joggal ruháztatik föl, vagy nem; ha az első, akkor a candidatioi jog által biztosítva vagyunk arról, hogy olly egyede nem választathatnak, kik hivatalviselésre nem képesek; mert föltehetjük, hogy az illyen kormány által kinevezett egyede képtelen egyede ket nem fog candidálni; ha pedig candidatioi jogot nem alapítunk meg, akkor gr. Sz. A. ur indítványa mellett épen olly kevéssé vagyunk biztosítva, mint ha a választást általánosan a polgárságra bizzuk; mert azon 600 400, 200 képviselő, ki midőn választani fog, bizonyosan épen úgy, mint az egész nagy tömeg, vezéreltethetik barátságy vagy gyűlölség által 's a legcélszerűbb egyede ket kihagyhatja 's a képteleneket megválaszthatja, nem nyújt e tekintetben legkisebbel sem több biztosítékot. Mennyiben tehát a m. ur indítványa a képviselő testületet választási jogokkal ruházza föl, miután e választási mód jó választásokra nézve semmivel több garantiat nem nyújt, mint ha a választás a polgárok összességére bizatnék, 's mind a z o n j ó k ö v e t k e z é s e k e t n é l k ü l ö z i, mellyeket valóban szabad választástól várhatnánk; nem látok mást, mit az indítvány mellett felhozni lehetne azon rendőri tekintetekon kívül, mellyeket gr. B. L. t. barátom tegnap említett; azon rendőri tekintetekon kívül, mellyek a követeknek a képviselő testületek általi választása mellett felhoztak, 's mellyek abban állnak, hogy ott, hol 4—5 ezer választó vesz részt választásban, a jó rendet tartantani nem lehet; 's hogy azért a választási jogot anyi emberre bízni nem szabad. Én illy fontos jog ellenében, minő a választás, ezen rendőri tekinteteket, mint már a követek választásánál mondám, nem tartom fontosaknak, főképp akkor, midőn a választásmód meghatározása a m. főRR-

föl függ, és mind azon eszközökkel gondoskodhatunk, mellyek által a választásnál mindennemű kicsapongás kikerülthetik. De sokkal fontosabb, m. főRR! még az, mi m. gr. Sz. indítványa azon részét illeti, melly a képviselő testületről, mint a város administraziojára megbízott gyűlésekről szól. Miután e tekintetben m. gr. Sz. A. ur indítványa ellen mind azon okok épen olly erősen, sőt még erősebben állnak, mellyeket a m. ur, a t. RR. indítványa ellen felhozott 's e tekintetben az indítvány, ha annak részleteit 's azon elvet, melly indítványának alapjául szolgál, összehasonlítjuk, felfogásom szerint önmagát tökéletesen nullificálja. Az indítványnak e tekintetben két része van: első az administrazio megbízott képviselők száma; második e megbízottak minősége. Mi a képviselők számát illeti: a m. ur indítványa szerint, ha jól hallottam, a legnagyobb városban 90 és 100 megbízott választatnék körülbelül. Már a számra nézve én csak azt mondom, hogy gyakorlati tekintetből én ezen számot keveslem, és hogy miután, ha nem vagyok is igen beavatva például Pest városa administraziojába, azt mégis úgy tudom, hogy jelenleg Pest városában 120 illy megbízott polgár létezik, 's tudom azt, hogy ha Pest városában ezen megbízottak collegiuma csak 100 tagból állana, mellözve is, hogy nem igen nagyon fogja elősegíteni azon bizodalmat, melly a városok iránt most létezik; ha a tanácskozó testületet illy kis számban alapítanók meg, azt hiszem, ezen 100 egyed aligha képes azon fontos kötelességek teljesítésére, mellyek reá bizattak. Ne felejtsek el a m. főRR., hogy azon 100 egyed igen fontos functiókat gyakorol; de hogy azokat díj nélkül gyakorolja, és hogy egyáltalában semmi más nincs, melly által azon egyede arra, hogy hivatásukat pontosan töltsék be, kényszeríthetnének. Már a közgyűléseken kívül e képviselők v. inkább megbízottak kérdésen kívül részt fognak venni minden egyes választmányban, ki fognak küldetni az administrazioban szükséges bizodalomokhoz, nehogy ott a magistratus tökéletes szabadsággal és függetlenségel tegye azt, a mit akar; 's kérdem a m. főRRet: ha 1) csak száz illy megbízott választatik; 2) ha meg kell győződve lennünk arról, hogy ezen megbízottaknak igen fontos és számos functióik lesznek; ha 3) látjuk, hogy ezen megbízottaknak semmi fizetés, elmulasztott munkájokért semmi kárpótlás nem adatik: nem következik é magától, hogy a polgárságnak mindig csak leggazdagabb osztályiból fognak választani a képviselők, 's hogy e hivatalokra egyes ambítiósokon kívül senki nem fog találkozni, ki szívesen elvállalja; 's hogy így kaput nyitottunk egy részről a leggazdagabb polgárok tulnyomó befolyásának, kiknek kezébe az administrazio adjuk; más részről a jótudóknak, kik ambítióból akarnak részt venni a közdolgo elrendezésében; mert én teljesen meg vagyok győződve, hogy Pest városában ha nem létezik több, mint 100 megbízott, alig fog Pest városában 100 ember találkozni, kik azon hivatal örömmel elvállalnák, — polgárokról, nem olly egyede kről levén szó, kik a politikát csak mulatságból űzik, és sok más foglalatosság által nem foglaltatnak el. Azonkívül a szám maga még nem biztosít arról, hogy az administratio jó lesz, hanem ez azon egyede ktől függ, kik az administratioban részt fognak venni; függ továbbá attól, hogy azon megbízottak olyanok legyenek, kik hivatalaik viselésre képesek is. Épen ezért én igen hibásnak tartom a t. RR. indítványát, pedig azért, mert az administratio a választástól el nem levén különítve, a képviselő testület kiegészítésénél az administratio tekintete hihetőképp subordináltatni fog. De vajjon gr. Sz. A. indítványa e bajon segít é? a m. gr. indítványa szerint az administrialis testületet ki választja? a sors; a m. ur mit tesz? hogy jó administratio várassunk, választat egy képviselő testületet, és a képviselő testület legnagyobb részének vajjon mi feladása? választás; már mikor ezen testület választatik, 50, 60 vagy 100 tag véletlenül voksot kap, mint concandidatusok, és azon 100 vagy 60 nem azért, mert legalkalmasabb az administrazio, nem azért, mert polgártársai által legalkalmasabbnak találattik, vesz részt az administratioiban; hanem tisztán azért, mert legtöbb voksa volt; és miért volt legtöbb voksa? senki akkor, midőn neki voksát adta, nem tudhatta, hogy megbízottak fog választatni; hanem csak azért adta voksát, mert hitte, hogy ha majd előkerülnek a tisztviselők választásai, azon egyede fogja adni voksát, ki például a voksoló bírónak vagy polgármesternek akar; nem az administrialis tehetség, nem a legnagyobb bizodalom szerint, hanem tisztán a szerint fognak tehát választatni ezen megbízottak, mint azt egy részről a sors akarja, más részről azok, kik őt választották, egészen más tekintetből szükségesnek tartották; ez pedig bizonyosan legroszabb módja

az administratio organisatiojának; legroszabbnak mondom azért is, mert az administrazio nézve célszerű, hogy felette sok egyed által ne kezeltesék: 2) hogy képes egyede k választassanak; de 3) bizonyosan kívánatos, hogy az administrialis testületben a lehetőségig kevés fluctuatio legyen. Ez utolsó tekintetnél fogva én mind a t. RR. mind a m. gr. indítványát nem tartom célszerűnek annyiban, hogy 6 évről 6 évre az egész képviselő testület ujittassék meg. Felfogásom szerint ezen totalis renovatiót szükségesnek tartom 's meg-hagyván a hat évet, sokkal célszerűbbnek tartanám, ha 3 évről három évre a képviselő testületnek csak fele választatnék meg 's így egyszerre tökéletesen új tagok nem lépnének az administratioiba; mi által az történnék a városokban, mi néha megyékben is történik: hogy ollykor a választás után első évben senki sem ismeri kötelességét kellőleg. De ha az administratio a választással gr. Sz. A. indítványa szerint összekötjük, nem fogunk é alkalmat adni a lehető legnagyobb fluctuatio-ra? ha ezen testületnek semmi más functioja nincsen, mint administrialni, kétségen kívül minden polgárnak szíven fekszik, hogy azon város, mellyben lakik 's mellyben birtoka van, lehetőségig jól és becsületesen administrialtassék. Ha csak az administratio bizzuk az administrialis testülete: meg vagyok győződve, hogy félretelve minden mellékes tekintetet, félre minden politikai elvsurlódást, az administrialis testülethez minden ember azokat fogja választani, kiket meggyőződése szerint legbecsületesebbeknek, legjobbakkak tart. Ha ezen administrialis testület meg van egyszer választva, és a polgárok meg vannak győződve, hogy ezen testület kötelességét teljesíti, a polgárok sokkal józabban lesznek, sem hogy az administrialis testület minden választásnál tökéletesen megújtanák, hanem mennyire csak lehet, ugyanazokat fogják megtartani 's így lassankint olly rendszeren fog menni az administrialis testületnél a kezelés, mint a dicasteriumoknál; de ha az administrialis testületet választani nem lehet másképp, mint hogy egyszer mind a választásokról határozzunk, akkor az administrialis testület organisatiojába behoztuk a választások minden lehető agitatioit, akkor, mikor az administrialis testületeket választja a polgárság, kétségkívül nem fogja mondani, ez egyed ügyes administrialis tehetségét megmutatta, 6 évig jól kezelte az administratio, hanem azt fogja mondani: „ezt akarom polgármesternek, ezt bírónak;“ már pedig azon emberek mást akarnak bírónak, mást polgármesternek, tehát azon embereket kiteszem és másokat teszlek helyébe; 's meglehet, azok talán nem olly jól fogják administrialni a közdolgoakat, hanem azok is majd belétanulnak, és ha jó bíró, jó polgármester van, sokat fogok nyerni. De ez még nem minden, mert erre valaki azt felelhetné: jah! lesz annyi józansága a polgárságnak, hogy az administratio nem fogja tökéletesen sacrificálni, sőt épen ellenkezőleg az lesz, hogy az administratio maradjon meg, mert a jó administratio hatással lesz a bíróválasztásra 's a többi tisztviselőre; mert a polgárság azt fogja mondani: inkább, hogy rosz administratio legyen, mint az, hogy a polgármester ne legyen kedvem szerint választva; de gr. Sz. A. indítványa szerint a polgár, ha akarja is, nem érheti el ezen célt, mert a m. gr. indítványa szerint a képviselő testület választatik minden 6 évben, 's a megbízottak, azaz azok, kik az administrazio nem azok közül jelöltetnek ki, hanem azokból választatnak, kik legtöbb vokssal bírnak; már most az egész polgárság hogyan garantirozhatja magát, hogy az, kinek hatásával mint megbízottával megeléglőve volt eddig, hasonlóképp megbízott fog maradni; megadja voksát, de meglehet, ez a legtöbb szavazattal bírók közé nem fog jutni, és így az administrialis testület szükségképp fluctuatio alá kerülend; ezekért én gr. Sz. A. indítványát épen olly kevéssé pártolom, mint azon indítványokat, mellyeket a t. RR. és némely városi követek előnkbe terjesztettek; elvem az: hogy jó administratio csak akkor lehet, ha az administratio a választástól tökéletesen elkülönítjük; és ha az egyede ket, kik az administrazio megbízottak, különösen az administratiohoz választjuk; errenéve én a képviselő testületet megtartván, mert practicusabbnak látszanak azon számok, mellyek a városi követek munkájában találattak, a képviselő testületet össze akarom állítani 300, mint legnagyobb, és 50 vagy 40 egyedből, mint legkisebb számból, 's ez között a polgárság által választatnék, és semmi más nem tenne, mint azon kötelességeket teljesítné, mellyek a közgyűlésre bizatnak, 's mellyek a városi beladministratioval összekötöttek. A választást candidatio mellett, 's természet szerint mindennemű vigyázattal, ne hogy kicsapongások történjenek, a polgárság össze-

gére biznám; azt hiszem, hogy minden kétségen kívül, ha a' m. főRR. azon indítványomat elfogadná, legalább mi annak fővonalát illeti, ezen indítvány bennünket sokkal közelebb vezetne azon célhoz, melyet magunknak kitűztünk, mintha a' m. főRR. bármelyiket fogadná el ezen indítványok közül 's jelesen azt, melyet gróf Sz. A. tett. (Folytatjuk.)

132ik főrendi ülésb. a' városi bíróságok állandóságának, vagy 6 évenként új választás alá bocsátásának kérdése foglalkoztatá a' tábla tagjait. E' szakasz iránt egy báró azon okoknál fogva, mivel koronkinti választás által a' bírói függetlenség (mint a' tapasztalás bőven mutatja) megszűnik; 's mert épen nem igazságos, hogy valaki hivatalától azért, mivel egy résznek nem tetszik, minden per nélkül fosztassék meg: ez okból indítványozá, hogy a' városaknál a' bírói hivatalok választása egyedül az első választásra szoríttassék, mely után a' megválasztott bíró hivatalát mindaddig tartsa meg, míg rendes per után azon hivatalra érdemellenek találta-tik 's attól ítélet által meg is fosztatik. Ezen indítvány ellen többen nyilatkoztak, 's elfogadhatlansága iránt okokat hordván föl, melyek főkép az alkotmányos szabadválasztási elv lehető legépebb fentartása 's a' rossz bírói egyedektől könnyebb szabadulhatás ajánló oldalai körül forogván, szükségesnek látta az eml. báró indítványa védelmére következő nézetet előterjeszteni: Engedelmet kérek, hogy még egyszer felszólalok. Megvallom, épen nem voltam elkészülve, hogy indítványom a' m. főRR-nél ellenmondásra fog találni 's azért első felszólaltomkor kevés indokokat hoztam fel. Egyike mindenjavítás legnagyobb akadályának az, ha oly institutio, melynek jóságáról minden ember meg van győződve, olyannal van összekötve, melynek számos hibái javítást igénylenek, 's mind az, mi az illy institutio egyik része mellett szól, használtatik az institutio másik részének megváltoztatása ellen. Így van ez a' választásnál; ez, míg a' politikai administratio tagjaira alkalmazatik, helyes és észszerű; a' bírakra alkalmazva ellenben kétségkívül káros, 's ime midőn a' választásnak bírakra nézve való megszüntetéséről van szó: felhozatnak mind azon okok, melyek más hivatalok választás általi betöltése mellett szólnak. Paradoxont mondok, ugyan, de állításmat a' historia bizonyítja, 's ez az, hogy a' bírói hivatal mikénti működése épen nem a' bírák mikénti kinevezetése vagy választatásától függ. Ha valahol, Britanniában áll a' bírói hatalom legmagasabban, a' közbizodalmat sehol nem bírja nagyobb mértékben mint ott, pedig Nagybritanniában választott bíró nincsen, a' választás tehát magában véve a' bírói függetlenségnek nem szükséges föltétele; más részről sok azt hiszi, hogy a' bírói hatalomra kinevezés a' monarchikai kormány formájának egyik legerős eszköze, 's egyike azoknak, mi a' monarchiának szükséges attributumai közé tartozik; itt ismét hivatkozom a' historiára, mely ellenkezőt mutat: erlyből látjuk hogy a' monarchikai elvek nem voltak erősebbek sehol, mint Franciaországban zendület előtt, pedig 1so Ferencz idejétől fogva a' bírói hivatalra kinevezés nem a' kormánytól, hanem adás-vevéstől függött, 's minden bírói hivatal privát tulajdonnak tekintett. Az pedig: jó é a' bíró vagy nem? van é bizodalom a' bíró iránt vagy nincsen? nem a' kinevezésmódtól, hanem számtalan más körülménytől függ, 's sem a' választás maga, sem a' kinevezés még garantiát e' részben nem nyújt. Bizonyos csupán az, hogy a' világ minden részeiben a' bíró legfőbb kellékének tartatik: 1) a' bírónak tudománya, 2) függetlensége, 's hogy mind e' két tekintet a' bírák periodicus választatása ellen szól. Mi a' tudományt illeti: ne gondolja senki, hogy a' bírói hivatal tán könnyű hivatalok közé tartozik. E' világon minden országban, főkép olyanban, melynek törvényei hystórián alapulnak, a' bírói hivatal jól kezelésére sok tudomány szükséges, 's pedig a' tudomány oly nome, melynek gyakorlati oldalát csak a' bírói hivatal hosszab gyakorlata által szereshetnimeg. Két bíró közt, ki egyenlőn becsületes, és egyenlő theoretikai tudománnyal bír: kétségen kívül jobb az, ki tovább viselte a' bírói hivatalt, 's a' legnagyobb kapacitás a' bírói hivatalt nem fogja oly jól betölteni bíráskodása első vagy második évében, mint egy középszerű egyed, ki 10—12 évig szokván azon tárgyak megítéléséhez, melyek törvényszéke elibe kerülnek, illy tárgyakban már szászor ítél. Már mi történik a' választásnál? A' választás következtése közönségesen az, hogy minden választásnál, vagy legalább minden második választásnál ezen hivatalok változnak, azaz más egyedekre mennek által. Feltéve, hogy a' választók csalatkozni nem fognak, 's hogy a' választások hasonlóan jók lesznek; mégis azért, mert hivatalminden val. nál megújul, minden választásnál egy gyakorlott bíró helyett új bírókat kapunk, ki becsület-

re talán tökéletes, kinek theoreticus elkészültsége nagy lehet: de ki a' bírói hivatalra szükséges gyakorlattal nem bír. Minden valószínűség szerint tehát a' bírói hivatal minden választásnál aránylag gyöngébb egyedek által fog betölteni. Az mondatik, hogy a' bírói hivatal első kelléke a' bizodalom. 'S ezen indok akkor talán igen is erős volna, ha indítványba hozná valaki, hogy a' bírói mindíg unanimitással kell választani, 's hogy azok, kik ezen unanimitásban részt nem vettek, illy bíró alatt ne álljanak; de míg azon kisebbség, mely a' bíróválasztásnál a' többség véleményétől eltért, még is azon bírói ítéleteinek vették alá, kit részéről bizodalommal nem ruházott fel: addig a' bizodalmat a' bírói hivatal fő-kellékének nem mondhatja senki. De ha a' bírói hivatal tisztán bizodalomra akarjuk állapítani, nem kellene é a' periodicus választásnál még tovább menni? ki álljót az iránt, hogy hat év alatt a' bizodalom változni nem fog? Ha a' bírói hivatal alapja 's kelléke a' bizodalom, akkor hat évi hivataloskodás szerfelett hosszú; azon bíró, ki megválasztott, elvesztheti a' bizodalmat hat év előtt is, például bíráskodása első félévében, és ekkor a' m. főRR., ha következetesen tovább akarunk haladni, nem határozhatnak mást, hanem hogy mihelyt a' polgárságnak bizonyos száma petitiót ad, hogy a' bíró iránt bizodalommal nem viseltetik, a' bírói hivatalt ismét új választás alá kell bocsátani. Tisztelt barátom gróf P. J. parallelát hozott Magyarország bírái közt, és azt monda: hogy nehéz volna meghatározni: vajjon a' választott bírák bírák é több bizodalommal és függetlenséggel, vagy azok, kik kinevezéstől függnek 's hivatalaiktól el nem mozdíthatatnak? igaz, hogy ezt meghatározni igen nehéz. Én azonban azt hiszem, hogy egészen független ember, ha léteznék is, oly nagy ritkaság, hogy erre a' törvényhozás nem számíthat. Mire kell tehát számítani a' törvényhatóságok? arra, hogy a' bírói akortól, kik között ítéletet mond, ne álljon függésben. Épen ez oka, melyért valahányszor oly perekről van szó, melyek egyes polgárok és kormány közt folynak, én a' kormány által kinevezett bírókat nem tartom alkalmasnak, mert illy esetekben én a' kormány kinevezésétől függő bírókat nem tartom függetlennek, általánosan szólva 's természetesen nem egyes bírókat. De valamin illy perekben a' bíráskodást nem akarom oly bíróra bízni, kit nem tartok függetlennek, mert olyannak kinevezésétől függ, ki e' perekben közelebből érdekeltetik, ugy a' városi bírákat azoktól egyenes függésbe hozni nem akarom, kiknek pereiben az ítélet őket illeti. Miről fog ezen városi bíró ítélni? egyes polgárok egymás közti viszonyairól. Kérem: nem hihető, nem valószínű é, hogy a' kormány ugyan azért, hogy Péter vagy Pál polgár perét megnyerje, befolyását használni nem fogja ezen bírói ítélet-meghozásra; de hogy Péter és Pál mindent el fog követni, miszerint oly bírókat kapjon, kitől részire jó ítéletet várhat. Nem veszélyes é tehát a' polgári bírói választatása által épen azoktól hozni függésbe, kiknek pereit felett ő ítél? hogy pedig választás mellett is elkerülhetlen a' függés, azt mutatja Magyarország jelen példája; mert ha titkolózni nem akarunk, tagadjuk é, hogy Magyarországon oly t. hatóságok léteznék, hol a' törvény máskép szolgáltat ki a' restauratio 3dik évében, mint a' restauratio első évében; én pedig azon állapotot, melyet a' megyékben rossznak tartok, nem akarom megörökíteni a' városokban. Teljes meggyőződésemet szerint nem remélhetvén azt, hogy midőn a' megyékben e' tekintetben sok hibát tapasztalunk, a' városokban csupa Catokat fogunk találni bírákúl, kik minden befolyás ellen, mint márvány oszlopok, erősen állnak. És így még egyszer ismétlem azon meggyőződésemet, hogy ha mi jó, ha független bírókat akarunk, ezélt érnem fogunk, ha a' bírói periodicus választások alá vetjük. Mi pedig b. V. B. tisztelt barátom ellenvetését illeti: az áll tökéletesen annyiban, hogy minden kérdésen kívül meghagyni a' bírói választás nélkül 's az administratiót rá bízni kétség kívül nem volna más, mint városokban a' választási jogot tökéletesen nullificálni; de én a' t. RR. javaslatát nem értem úgy, miután a' 316. §. kimondatik, hogy a' bírák tanácsbeli ranggal bírjanak. Egyébiránt a' 317dik §-ban tökéletesen kizáratnak minden politikai functióból, kivéven azt, hogy a' közgyűlésben részt vesznek. Ez pedig a' bírói és administratiói functiók összezavartatását még nem foglalja magában azon esetre, ha az illy bíró, mint bíró eldöntő szavazattal nem bírna, nem lehetne tiltani a' polgárságot attól, hogy megbízottnak ne nevezze 's ekkor mint megbízottnak mégis volna voksa. Veszedelemes volna illy egyedre az administratiót mint tanácsbeli bízni, hogy t. i. mint végrehajtó és bíró közvetlenül részt vegyen mind administratiój mind bíráskodási dolgok elintézésében, 's azon kis befolyást, melyet mint a' meg-

bizottak testületének egyik tagja gyakorol, neki minden veszedelem nélkül tulajdoníthatni. A' jelentékes fontos-ságu kérdéshez pártolólaz egy más tag így nyilatkozik: Ezen kérdésben azt hiszem, mindenkinek egyedi vélekedését előadni kötelessége; mind e' mellett mégis azt vélem, hogy ez oly kérdés, melyet a' m. Főrendek épen oly kevéssé fognak tisztába hozni 's kimeríteni, mint ez másutt is történt; mert végtelen sok okoskodás hozhatnók elő egyik és másik részről is. Vannak olyanok, kik a' bírói jellem és személyben keresik a' legnagyobb biztosítékot; vannak mások, kik a' választásban 's azon bizodalomban, mely a' választás által nyilatkozik, találják fel azt; de vannak ismét mások, kik a' bírói függetlenségben 's elmozdíthatlanságban keresik a' legnagyobb biztosítékot. Ezekre nézve ítéletet hozni igen nehéz 's azt tartom: addig, míg a' theoriatérén maradunk, tisztába soha nem fogjuk hozni a' dolgot. Én tisztán csak gyakorlatra hivatkozom, mint L. m. főispánja, 's azt mondom, hogy tapasztalásom szerint bizonyosan mindig az volt a' legigazságosb ítélet, mellyel legkevesebben voltak megeléguve; 's tapasztaljuk, hogy azok szoktak legigazságosabb ítéletek lenni, mellyekkel sem egyik, sem másik fél meg nem elégszik, 's legtöbb esetben azon bírónak lesz legtöbb ellensége, ki minden részrehajlás nélkül függetlenül hozza az ítéletet. Ennélfogva ne gondolják azt a' m. FRR., hogy ők az igazság szeretete által magoknak egy hatalmas pártot fognak szerezni, 's hogy jövő választásnál többséget fognak nyerni, hanem valamin L. m. tisztelt főispánja helyesen megjegyze, sok ellenséget fognak igenis magoknak igazságos ítéletük által szerezni; de a' pártokra nézve, szeretem azt, hogy a' bíróhoz bizodalom legyen, hanem más részről nem akarom a' bírókat azon helyzetbe tenni, hogy a' bizodalmat hajhássza, ezt pedig tenni kénytelen lesz; mert vegyük fel, hogy azon bírák közül, kikről tanácskozunk, sokan lesznek, kik szintugy, mint más emberek, kik más célra, foglalatosságokra adják magokat, tisztán bírói foglalatosságot fognak gyakorolni, 's ezek életmódja bírói qualificatióban áll. Akármit mondjunk, tisztelem az emberek erkölcsiségét, de feltenni azt, hogy oly végtelen sok erkölcsös embert fognak találni, kik mindennapi kenyerüket az igazság kockájára fogják tenni, nem merem; 's ha nem tesszük a' bírákat a' választásoktól függetlenekké, 's őket nem örökre választjuk: ekkor a' bíróban a' főkellék, t. i. a' függetlenség hiányzani fog, és így b. E. J. indítványát pártolom. — Az indítvány azonban többséget nem nyerhetvén a' kérdésbe vett 354d. szakasz a' RR. szerkezete szerint megtartatott.

Zemplényből. Sept. óta tartott k. gyűlésink nevezeteseb határozatának rövid vázlata köv: Tisztújítás folytatásban tartott 7beri gyűlésünkben kimondatott azon határozat: hogy azon egy személy Ujhelyben hadi pénztárnok, Pozsonyban pedig követ is lehet. Így hát ha a' hadi és házi pénztárnokságot mind eljárás mind biztonság tekintetében egy személy elviselet, miért nem egyesítjük a' két hivatalt, 's miért nem kiméljük meg a' szegény adófizelőket? Ugyanakkor szembetűnő volt Botka eskütt nemes lemondása, ki nem valami zsiros anyagi állapotja mellett is elvül tüze magának, egy hivatalt két tisztújítás közén tul nem viselni, valóban nem mindennapi eltökélés, uja harmadszor is megválasztatni és akkor visszalépni, habár kissé fogyatkozásos helyre esett is ujon megválasztatása. A' derék lemondó, táblabírósággal tiszteltetett meg. Ugyanakkor A. P. helyett egy más nevezetett ki esküttnek, kinek nevét mai napig sem tudom, midőn A. P. nevé, a' nagy kiabálásban egészen megtanultam. Szintakkor P. M. majd 18 éven keresztül jegyzősödése után, mint jelöltetett ki 's milly egyetemes hő ragaszkodással választatott fősz. bíróságra, elvégre csakugyan megsokaltatván a' teljes becsületességű férjfiúnak mellőzgettetése 's jegyzői székét milly szorgalom-példányu egyed tölté be viszont ennek előléptetésével milly jeles tagokkal gyarapulta a' jegyzői hivatal. K. G. is zemplényi táblabíróvá lett, minden becsületes ember örömére 's a' köznek nyilvános 's sok oldalú nyereségére. Kiviláglott ugyanakkor, hogy a' megyei felügyelés alatt nem mondhatni virágzó kórházunk alaptökéjéből mint juta veszendőségre valami 20ezer fr. csupán azért, mert a' világos adóssági pert majd nyem év alatt, mennyit a' követelési összeg száma mutat, nem leheté végre jutlatni! szép az 's mulattató is ha a' zöld asztal körüli szónoklatokat hallgatjuk, de tette vajmi kevés erő jut 's végbehajtásra vajmi parányi hűség! az illy atyáskodás alatti gyermeknek sokszor jaj! A' nemes árvapénzektől többek közt, csak közelebb elhunyt egyik hivatalnokunknál nevezetes árvapénz veszett el örökre 's tudva van, mint pecsételte rögtöni halállal egyik árva e' gyámságot, meghall-

ván szép örökségének elvesztél! szép a megyei rendszer, de a tisztviselők 's teins rendek felelőssége nélkül illy rongáltatások mellett! Kaesztenbaum Márton zsidó nevezetes tömegéről is, melly már meg is tisztázott, vala szó, 's a gondnok számadása nyomán elhatározott: hogy a számadás terhe alatt levő, eddigi szokása szerint többé belőle ne kölcsönözhesen. Követjelenések 's utasítások is tárgy. de azokkal minek untatni a közönséget, utasításuk ug y is rendesen kitűnnek a hongyülési szönyegkérdések feletti hirlapi közlésekből. Említésre méltó azon szomorú eset is: Szántón a gazdag gibárti molnár, mint lőtte agyon az orosz papot vallás feletti heves vita közt. Mult évi 7beri közgyűlésink, 's eseményink között ezek voltak a kitünőbbek; folyó évi februáriusi gyűlésünkről, lejárt farsangunkról 's egyéb holmikról pedig egy két vonásban köv. közlésem tárgyai: 1) Az or. szerte ismertes L. M. és Sz. ügy ismét szönyegre került, két becsületes ész- és tettűs egyed ugyanis, kik illy csávába sodortattak, a valódi bűnös könnyebb kibonyolíthatása tekintetéből magok ellen közkeresetet kértek indíttatni, hogy a nem érdemlett piszokban isten tudja meddig ne heverjenek, kérelmök valahogy teljesített. 2) Egy csőd felé járó karókereskedő, különben bátor nemes ember majdan derék hivatalnok, már most érdemes ösztáblabíró V. A. — tiszti foglalkozása közben megbecstelenítvén 's hirszerint még talán megkarózni is akarván, közkereset alá vétetett. 3) Hongyülési irnokink, a kiadót ide nem értve, sz. Istvánra visszahivatandók, nem azért, mert a 's követekes elkövetett bántalmakban részesek nem voltak, hanem azért hogy országgyűlési tapasztalásban több más ifju is részesülhessen. Utasításokról itt is hallgatok. Farsangunkat minden tetemes szegénységünk dacára is elég pazarlással tanczoltuk keresztül. De nem csuda, mert nőnek és idősulnek a bábikák, szegény gondos szülék menekülni akarnának minden áron a czifra butoroktól, vonczolni kell hát főleg a hervadóra indultakat nemcsak a mádi bálókra, hanem mindenhová, hol vásárlókat gondolnak, 's minthogy a vásárlók naponként igen okosodnak, ugyancsak föl kell piperezni a kis állatot, hogy jobban szembe tűnjék és szeme fényét vesztse a pápaszemes urfi! Innen származik aztán a nagy hosszú bolti árjegyzék, 's ha még ez nyolcz tiz farsangon át így ismételtetik, bizony két három lyányos jámbor szüle, nem irigylendő sorsod! Farsangoltak mondom megyénk gazdag szegényei több helyen, Ujhelyben Patakon, Tályán, Tokajban, 's a pataki jogászok mindenütt jelen voltak. Bizony ifju barátim! kissé szebben is viselhették volna néhol magatokat! de azért a tiéveiteket átróbbált higgadt ésigazságos bírálók nem fognak rátok rágalmatok szórni, lesz idő komolyabb viseltetre is még, csak kérlek kiméltétek a drága ifju erőt, 's jóra és szépre fordítsátok inkább! A tályai bál legbarátságosb 's nem nyereszkedő volt. Ujhelyben az urak, noha kevesek, külön báloztak, külön a polgárok is, 's aranyért sem láthatál egy urat, annyival kevésbbé urnőt köztük, urat nem, mert a nagysás asszonyok keményen eltöltötték; urnőt és kisasszonyt nem, mert egy teins asszony, habár sine vitulo is, hogyan találhatná fel magát kereskedő 's mesteremberek közt, 's hogyan vegyíthetné kiművelt kisasszonyát holmi festő 's szemlyesítő lyányokkal össze. Így áll itt még a műveltség, így biz az irigység, pedig polgárlányink hatán nem miveltebbek is, de bizonytalanságuk miveltégük és szebb alkalmasint izletesb öltözékük, 's a mi legfőbb, pénzesebbek — 's mi természetesb e' pénztelen világban, hogy kiknek pénzre van szükségük (mert nőre vajmi kevésné van) azok csak ott forgolódnak, udvarolnak, hol valamit éreznek, ezt pedig némely tennőnek látni legalább is gyomorgörcs és ájulás! — vajha illyesek igazán ájulnának! de ebben is mint más egyebben olly színlők, hogy látunk ájuldozó nőit előre kinézni a helyet hova dülendő, 's lábával keresni a cipét, melly dülése közben leesett, 'sat. Bizonyos alsó járásbeli fiatal tisztviselők hogy hogy nem, nagyon illetlen hirbe kevertvén, mostani gyűlés alatt egy ebédnél barátságos enyelgés tárgya lön, 's ő, az ifju egy barátja tréfás megjegyzésére annyira kiszökkent sodrából, hogy a' más rosz híren kapkodó, vagy inkább a' támasztott pletyka valóságát hinni hajlandó barátját párviadalra hitta ki, azonban okkal móddal, noha barátja teljességgel vissza nem riadt nem verekedtek meg. Ne is verekedjétek uraim! sőt inkább vetekedjétek közreható jó tettekben, ne varratok himet némely képviselőkről, kik hat forint napibér mellett duellálgatnak. Megyénkben véletlenül ez előtt egy vagy pár évvel tizenhárom társulat alakult 's ivótársasággal czimeztetik. De azért ne higye ám senki, mintha ezen czím a' szó teljes értelmében illetné azt, bár

mind illyen tagokból állhatna megyénk. Ez csak történetes együtt ebédlés következtében alakult, ama népmonda nyomán, melly a' 13 tagból álló ebédlest balhiedelem vagy előítélet szerint egyre bizonyos halált hozónak jósolja. És e' derek társulatból istennek hála eddig egy sem halt meg, azért ez évenként összegyűl és örülve az életnek, aggódva a' dolgok ferde folyásán sokszor a' bajt borba fojtja. Így ültte ez közelebb nevezetes évnapiját és Sz. M. szokott vidor modoru beszédet tartott, volt elnök K. G. feltámadására 's új elnökválasztásra tárgyazót. E' beszédben hő borszerelmesen meg van bornemisza költő által a' tokaji bor dicsérve, 's lám a' tisztelt társaság mégis idegen pezsgőkre költ üvegenként 3 pengő forintot, mi vagy rosz szüretre mutat, vagy rosz izlésre, vagy, azt kell hinni, hogy mégis akad jobb ital a' hegyaljai aszúnál v. egri nemzeti vértől. Réti.

Ausztria.

(Vacquant k. Károly főherczeg. Dunai gőzhajózás rosz kilátásai.) Vacquant báró haditárnok 's egy gyalog ezred tulajdonosa életének 90. évében mart. 20án fényes szertartással takarított el Bécsben. Különösen francia háborúban szerzett nagy és sok érdemei emelék ot közkatonából illy magas rangra 's 16 rend-jellel koszorúzákat mellé. Főhgkároly ő fens. egész családotul most Prágában van, hol párhét előtt lyánya Mária főhgasszonya 'nemes hölgyintézet főasszonyává avatott föl. Ezen főhivatal évi jövedelme 25,000 ft. — A' dunai gőzhajózásnak keleten nem a' legkevesetebb jövedő mutatkozik. A' törökök visszavették azon engedélyt, mellynél fogva az ausztriai gőzhajótársaságnak szabad volt Rasovától Kuzstendseig szárazon szállíttatni, mi által a' Duna éjszaki nagy kanyarulata 's a' Szulinatorkolat veszedelmei kikerültettek. Most az utazók inkább fogják az Odessa 's Galacz közt létesülendő orosz gőzhajó-vonalat használni, annál inkább, mivel Odesszától Konstantinápolyig igen szabályosan van a' gőzhajózás rendezve, és ezenfelül az orosz gőzök egyszersmind hadihajók levén 's céljuk nem csupán pénznyereség, az utazókat olcsóbban nagyobb kényelemmel láthatják el. Legközelebb pedig az alduai tartományokban egész Orsováig orosz gőzök szeldelendik a' Duna hullámaít. — Ragúzából folyvást nyugtalan hírek érkeznek az ottan minduntalan meg megújuló földrengésről.

A' svéd kir. halála következtében fels. udvarunk 12 napi gyászt öltött. — Ó fels. az eddig Vacquant b. nevével viselt ezred tulajdonosa Turski, Dalmátország hadi parancsnokát méltóztatott kinevezni.

Spanyolország.

(A' két királyné találkozása Aranjuezben. Munoz spanyol granddá lett. Cartag. csata. Arguelles.) Mart. 20—23án a' madridi főnemesség gyűhelyévé vált Aranjuez. E' királyi mulató-palotát mintegy 3/4 órányi távolban pompás sátrak voltak fölállítva az özeveg királyné első üdvözlésére; különösen pedig a' neki szánt sátor valódi keleti pazar fényvel volt ellátva, még csak az orvos sem hiányzott belőle, erősítő-szereivel, azon esetre, hatán a' viziontlátás örömei valakirevesztélyes hatást lennének gyakorlandók. A' sátrakat fegyveres lovascsapatok környezék, 's a' zászlók egyikén, mellyek azt díszesíték, e' szók valának olvashatók: „Nincsenek Pyrenaeék, többé“ mi alkalmasint bók akart lenni Franciaország számára. A' királyné 's testvére már delután ötödfél órakor kocsiztak ki a' sátorba, 's alig várhaták rég nem látott édes anyjok megérkezését. Többszöri csatlakozás után, miket emelkedő porfelhők okoztak, végre ismét por támadván a' közel dombon, így szólt a' királyné: „Ezuttal nem csatlakozik szívem“ 's csakugyan igaz volt, Krisztina királyné 5 1/4 órakor megérkezett. A' jogminister mellette ült a' hintóban, Narvaez pedig lóháton kísértte őt. Néma üelés közt csak könyük által beszéltek egymással az anya és gyermekei. Ugyanazon este még számos udvarlást fogadott el a' királyné, másnap pedig igen fényes és látogatott kécsőki ünnepély volt. Este a' város tündöklő világításban ragyogott, 's minden utczán dal és zene harsogott, mintha Spanyolország már századok óta legboldogabb békének örvendene. 23án Madridba utaztak a' királynék, hol még nagyobb szerű ünnepélyekkel fogadtattak. Különösnek tetszett, hogy Espartero legpártosb baráti, kik Krisztina száműzetésének legfőbb okai voltak, most szinte buzgón oltároztak körülte. — Viszszatérte után tüstint kegyelme jeleit kezdé osztogatni a' királyné és Munoz urat Rianzares hgi czimmel és első osztályu spanyol grand méltósággal ruházta föl. Némelyek hiszik, hogy rövid idő mulva Munoz urrali titkos házasságát is nyilvánossá teendi Krisztina. Telegrafi sürgönyök szerint mart 17d. a' cartagenai ostromlottak kirohantak a' városból, és San Anton helységet egészen megsemmíték. Roncali katonasága e' szerföltött véres csatában sokat szenvedett.

— Bonet összeesküvéséről 's állítólagos fölfedezéseiről még folyvást legkülönbemű hírek szárnyalnak. Legujabban azt terjesztik, hogy Alicante és Cartagena közt a' tengeren levéltárczát találtak, mellynek tartalma számos madridi és gibraltari főrangú családot összeesküvésü gyanuba bonyolít, 's így rövid idő mulva alkalmasint ismét számos elfogatás fog történni, miután a' kormányparti sajtó még most is legnagyobb szigort ajánl gyakoroltatni mindazok ellen, kik másképp gondolkoznak, mint a' ministerség emberei. Ezalatt a' ministerség minden áron megnyerni törekszik Krisztina kegyét, 's ennél fogvást minden országos intézvényt francia kaplára törekszik vonni; mi azonban hihetőleg új zavargásokra fog alkalmat szolgáltatni, mert a' spanyol nemzet még most is bir annyi önállósági szellemmel, melly szerint az idegen szokásokat és intézvényeket egyáltalában nem tűri. — Madoz követ fogságát valamennyire megenyhítteté a' kormány, mi oda látszik mutatni, hogy Bonet vallomásiból semmit nem bizonyíthatnak ellene. — Arguelles, Izabella királyné volt gyámja, mart. 23án, Krisztina királyné megérkezte napján, Madridban elhunyt. — Cartagena mart. 25kén meghódolt. —

Anglia.

(Albert hg. Coburgra utazott. Egyezkedés a' gyári munkaidő iránt. Embertelenség a' nyilvánosság ellen.) Albert hg. mart. 28án szárazföldre utazott, mondják azonban, hogy látogatása Coburgra csak rövid időig tartand, 's hogy pár hét mulva ismét Londonban fog lenni. 27én delután a' belgák királynéja Londonba érkezett Albert hg. távolléte alatt a' királynét mulattatandó. — Graham belminister az alsóház legközelebb ülésében jelenté, miszerint a' gyári munkaidő iránti törvény javaslatot erősen föntartani, azaz ministerségi kérdésé tenni szándékozik, mire Ashley szinte elég határozottan nyilatkozott; másnap mindazáltal abban egyeztek meg a' felek, hogy a' minister új törvényjavaslattal lépend föl ez ügyre nézve, 's így darab időre ismét biztosítva van a' ministerség állása, sőt alkalmasint nem is félhet most kivált e' tekintetben bukástól, mert a' halasztási idő alatt könnyen szaporíthatja párhiveit. Ezen ügy azonban idővel alkalmasint többször fogja meg a' ministerséget hasonló kellemetlen állásba hozni. — Az angol olvasók 's még inkább olvasónők mindenek fölött kíváncsiak a' legfőbb rangúak életviszonyiról lehetőségig gyorsan 's kimerítőleg értesülni. Ez okból tehát a' londoni lapok rendszeren vetekedve követnek elmindent, mi által olvasók e' vágyát kielégíthessék, 's azért különösen a' királyi pár körül törekszenek ügyes újdonságokat tartani, hogy minden mozdulatjokat lehetőségig körülményesen juttathassák a' közönség elibe. Így midőn néhány hét előtt Albert hg. Wight szigetre utazott, a' királyné számára vásárlandó mezei lak megtekintése végett, egy illy ügyes újdonságíró, titkon mindenütt nyomban követé a' hget, hogy minden mozdulatit, szavát, mosolyát, köhintését, köntösét 's egyéb érdekességit legnagyobb hűséggel írhasse le. Portsmouthig minden kedvezőbb sikerült, ott azonban a' gőzörsre is becsuszott az újdonságíró, 's munkáját fáradhatlan szorgalommal folytató. Utközben Albert hg. észrevette őt, 's boszankodván, hogy pillanatig sem lehet szabadon, elfogatását parancsolá. Erre joga volt a' hgnek, mivel az újdonságíró engedelem nélkül, titkon csuszszant a' hajóba; de a' mi ezután történt vele, az mindenesetre embertelenség volt. A' matrózok ugyanis a' gőzös kit csolnakát vízbe ereszték 's a' foglyot belé ültették, kik a' gőzös kerekei folyvást vízzel locsoltak, a' mi martziusban csakugyan nem tréfa; sőt mi több, parthoz érkezvén, iszapba márták 's azután utnak bocsáták. Ha ez engedelmevel történt Albert hgnek ugy népszerűsége nem fog sokáig tartani a' szabad Angliában, hol a' legutólsó napszámossal sem szabad rendes törvénykezés nélkül az ítélet vagy büntetés súlyát éreztetni. — O'Connell Irlandba utaztakor minden városban lakomákkal 's egyéb fényes 's tisztelgésekkel szándék meglepni. Ha pedig csakugyan börtönbe fog záratni, akkor az irlandiak az egész katolikus világot nyilvános részvét-kijelentésre készülnék fölszólítani. — A' kelentindiai társulat igazgatósága az indiai hadseregnek a' tisztek számát szaporíttatni hatázza, mivel tapasztaltaték, hogy a' benszülöttek csak addig harcolnak vitézül, míg sok tisztet látnak magok körül, de mi helyt ezek száma gyérül, azonnal rendbontásra fájulnak. — Mart. 25én Londonban fényes sokadalommal ünneplék a' Themze-Tünnel első megnyitási évnapiját. Eddigi hiteles számítás szerint minden órában 2400 ember halad át a' földalatti uton. —

Franciaország.

(Új királyi unoka. Ujjonczozási törvény. A' szabad sajtó kezelési vázlat.) Lajos Fülöp ismét új uno-

gere biznám; azt hiszem, hogy minden kétségen kívül, ha a' m. föRR. azon indítványomat elfogadják, legalább mi annak fővonalát illeti, ezen indítvány bennünket sokkal közelebb vezetne azon célhoz, melyet magunknak kitűztünk, mintha a' m. föRR. bármelyiket fogadják el ezen indítványok közül 's jelesen azt, melyet gróf Sz. A. tett. (Folytatjuk.)

132ik förendi ülésb. a' városi bíróságok állandóságának, vagy 6 évenként új választás alá bocsátásának kérdése foglalkodtatá a' tábla tagjait. E' szakasz iránt egy báró azon okoknál fogva, mivel koronkinti választás által a' bírói függetlenség (mint a' tapasztalás bőven mutatja) megszűnik; 's mert épen nem igazságos, hogy valaki hivatalától azért, mivel egy résznek nem tetszik, minden per nélkül fosztassék meg: ez okból indítványozá, hogy a' városaknál a' bírói hivatalok választása egyedül az első választásra szoríttassék, mely után a' megválasztott bíró hivatalát mindaddig tartsa meg, míg rendes per után azon hivatalra érdemellenek találattik 's attól ítélet által meg is fosztatik. Ezen indítvány ellen többen nyilatkoztak, 's elfogadhatlansága iránt okokat hordván föl, melyek főképp az alkotmányos szabadválasztási elv lehető legépebb fentartása 's a' rosz bírói egyedektől könnyebb szabadulhatás ajánló oldalai körül forogván, szükségesnek látta az eml. báró indítványa védelmére következő nézeteit előterjeszteni: Engedelmet kérek, hogy még egyszer felszólalok. Megvallom, épen nem voltam elkészülve, hogy indítványom a' m. föRR-nél ellenmondásra fog találni 's azért első felszólaltomkor kevés indokokat hoztam fel. Egyike minden javítás legnagyobb akadályának az, ha oly institutio, mellynek jóságáról minden ember meg van győződve, olyannal van összekötve, mellynek számos hibái javítást igénylenek, 's mind az, mi az illy institutio egyik része mellett szól, használtatik az institutio másik részének megváltoztatása ellen. Igy van ez a' választásnál; ez, míg a' politikai administratio tagjaira alkalmaztatik, helyes és czélszerű; a' bírakra alkalmazva ellenben kétségkívül káros, 's ime midőn a' választásnak bírakra nézve való megszüntetéséről van szó: felhozhatnak mind azon okok, mellyek más hivatalok választás általi betöltése mellett szólnak. Paradoxont mondok, ugyan, de állításomat a' historia bizonyítja, 's ez az: hogy a' bírói hivatal mikénti működése épen nem a' bírák mikénti kinevezetése vagy választatásától függ. Ha valahol, Britanniában áll a' bírói hatalom legmagasabban, a' közbizodalmat sehol nem bírja nagyobb mértékben mint ott, pedig Nagybritanniában választott bíró nincsen, a' választás tehát magában véve a' bírói függetlenségnek nem szükséges föltétele; más részről sok azt hiszi, hogy a' bírói hatalomra kinevezés a' monarchikai kormány formájának egyik legerősb eszköze, 's egyike azoknak, mi a' monarchiának szükséges attributumai közé tartozik; itt ismét hivatkozom a' historiára, mely ellenkezőt mutat: mellyből látjuk hogy a' monarchikai elvek nem voltak erősebbek sehol, mint Franciaországban zendület előtt, pedig 1so Ferencz idejétől fogvást a' bírói hivatalra kinevezés nem a' kormánytól, hanem adás-vevéstől függött, 's minden bírói hivatal privát tulajdonnak tekintett. Az pedig: jó é a' bíró vagy nem? van é bizodalom a' bíró iránt vagy nincsen? nem a' kinevezésmódtól, hanem számtalan más körülménytől függ, 's sem a' választás maga, sem a' kinevezés még garantiát e' részben nem nyújt. Bizonyos csupán az, hogy a' világ minden részeiben a' bíró legfőbb kellékének tartatik: 1) a' bírónak tudománya, 2) függetlensége, 's hogy mind e' két tekintet a' bírák periodicus választása ellen szól. Mi a' tudományt illeti: ne gondolja senki, hogy a' bírói hivatal tán könnyű hivatalok közé tartozik. E' világon minden országban, főképp olyanban, mellynek törvényei hisztórián alapulnak, a' bírói hivatal jól kezelésére sok tudomány szükséges, 's pedig a' tudomány oly neme, mellynek gyakorlati oldalát csak a' bírói hivatal hosszabb gyakorlata által szerezhetnimeg. Két bíró közt, ki egyenlőn becsületes, 's egyenlő theoretikai tudományyal bír: kétségen kívül jobb az, ki tovább viselte a' bírói hivatal, 's a' legnagyobb kapacitás a' bírói hivatal nem fogja oly jól betölteni bíraskodása első vagy második évében, mint egy középszerű egyed, ki 10—12 évig szokván azon tárgyak megítéléséhez, mellyek törvényeske elibe kerülnek, illy tárgyakban már százszor ítél. Már mi történik a' választásnál? A' választás következtése közönségesen az, hogy minden választásnál, vagy legalább minden második választásnál ezen hivatalok változnak, azaz más egyedekre mennek által. Feltéve, hogy a' választók csatlakozni nem fognak, 's hogy a' választások hasonlóan jók lesznek; mégis azért, mert hivatalminden vál.nál megújul, minden választásnál egy gyakorlott bíró helyett új bírókat kapunk, ki becsület-

re talán tökéletes, kinek theoreticus elkészültsége nagy lehet: de ki a' bírói hivatalra szükséges gyakorlattal nem bír. Minden valószínűség szerint tehát a' bírói hivatal minden választásnál aránylag gyöngébb egyedek által fog betölteni. Az mondatik, hogy a' bírói hivatal első kelléke a' bizodalom. 'S ezen indok akkor talán igen is erős volna, ha indítványba hozná valaki, hogy a' bíró mindig unanimitással kell választani, 's hogy azok, kik ezen unanimitásban részt nem vettek, illy bíró alatt ne álljanak; de míg azon kisebbség, melly a' bíróválasztásnál a' többség véleményétől eltért, még is azon bíró ítéleteinek vették alá, kit részéről bizodalommal nem ruházott fel: addig a' bizodalmat a' bírói hivatal főkellékének nem mondhatja senki. De ha a' bírói hivatal tisztán bizodalomra akarjuk alapítani, nem kellene é a' periodicus választásnál még tovább menni? ki álljót az iránt, hogy hat év alatt a' bizodalom változni nem fog? Ha a' bírói hivatal alapja 's kelléke a' bizodalom, akkor hat évi hivataloskodás szerfelett hosszú; azon bíró, ki megválasztott, elvesztheti a' bizodalmat hat év előtt is, például bíraskodása első fél évében, 's ekkor a' m. föRR., ha következetesen tovább akarunk haladni, nem határozhatunk mást, hanem hogy mihelyt a' polgárságnak bizonyos száma petitiót ad, hogy a' bíró iránt bizodalommal nem viseltetik, a' bírói hivatalt ismét új választás alá kell bocsátani. Tisztelt barátom gróf P. J. parallelát huzott Magyarország bírái közt, 's azt monda: hogy nehéz volna meghatározni: vajjon a' választott bírák bírnak é több bizodalommal 's függetlenséggel, vagy azok, kik kinevezéstől függenek 's hivatalaiktól el nem mozdíthatnak? igaz, hogy ezt meghatározni igen nehéz. Én azonban azt hiszem, hogy egészen független ember, ha léteznék is, oly nagy ritkaság, hogy erre a' törvényhozás nem számíthat. Mire kell tehát számítani a' törvényhatóságok? arra, hogy a' bíró azoktól, kik között ítéletet mond, ne álljon függésben. Épen ez oka, mellyért valahányszor oly perekről van szó, mellyek egyes polgárok 's kormány közt folynak, 's a' kormány által kinevezett bírókat nem tartom alkalmasnak, mert illy esetekben én a' kormány kinevezésétől függő bírókat nem tartom függetlennek, általánosan szólva 's természetesen nem egyes bírókat. De valaminthelyt illy perekben a' bíraskodást nem akarom oly bíróra bízni, kit nem tartok függetlennek, mert olyannak kinevezésétől függ, ki e' perekben közelebről érdekeltetik, ugy a' városi bírákat azoktól egyenes függésbe hozni nem akarom, kiknek pereiben az ítélet őket illeti. Miről fog ezen városi bíró ítélni? egyes polgárok egymás közti viszonyairól. Kérdem: nem hihető, nem valószínű é, hogy a' kormány ugyan azért, hogy Péter vagy Pál polgár perét megnyerje, befolyását használni nem fogja ezen bírói ítélet-meghozásra; de hogy Péter 's Pál mindent el fog követni, miszerint oly bírókat kapjon, kitől részire jó ítéletet várhat. Nem veszélyes é tehát a' polgári bírói választása által épen azoktól hozni függésbe, kiknek pereit felett ő ítélt? hogy pedig választás mellett is elkerülhetlen a' függés, azt mutatja Magyarország jelen példája; mert ha titkolózni nem akarunk, tagadjuk é, hogy Magyarországon oly t.hatóságok léteznek, hol a' törvény másképp szolgáltatik ki a' restauratio 3dik évében, mint a' restauratio első évében; 's pedig azon állapotot, mellyet a' megyékben rosznak tartok, nem akarom megörökíteni a' városokban. Teljes meggyőződésemet szerint nem remélhetvén azt, hogy midőn a' megyékben e' tekintetben sok hibát tapasztalunk, a' városokban csupa Catokat fogunk találni bírákúl, kik minden befolyás ellen, mint márvány oszlopok, erősen állnak. És így még egyszer ismétlem azon meggyőződésemet, hogy ha mi jó, ha független bírókat akarunk, czélt érni nem fogunk, ha a' bírókat periodicus választások alá vetjük. Mi pedig b. V. B. tisztelt barátom ellenvetését illeti: az áll tökéletesen annyiban, hogy minden kérdésen kívül meghagyni a' bírói választás nélkül 's az administratiót rá bízni kétség kívül nem volna más, mint városokban a' választási jogot tökéletesen nullificálni; de én a' t. RR. javaslatát nem értem ugy, miután a' 316. §. kimondatik, hogy a' bírák tanácsbeli rangal bírjanak. Egyébiránt a' 317dik §ban tökéletesen kizártnak minden politikai functióból, kivevén azt, hogy a' közgyűlésben részt vesznek. Ez pedig a' bírói 's administratiói functiók összezavarítását még nem foglalja magában azon esetre, ha az illy bíró, mint bíró eldöntő szavazattal nem bírna, nem lehetne eltüntetni a' polgárságot attól, hogy megbízottnak ne nevezze 's ekkor mint megbízottnak mégis volna voksa. Veszedelmes volna illy egyedre az administratiót mint tanácsbelire bízni, hogy t. i. mint végrehajtó 's bíró közvetlenül részt vegyen mind administratiói mind bíraskodási dolgok elintézésében, 's azon kis befolyást, mellyet mint a' meg-

bízottak testületének egyik tagja gyakorol, neki minden veszedelem nélkül tulajdoníthatni. A' jelentékes fontosságú kérdéshez pártolólág egy más tag így nyilatkozik: Ezen kérdésben azt hiszem, mindenkinek egyedi vélekedését előadni kötelessége; mind e' mellett mégis azt vélem, hogy ez oly kérdés, mellyet a' m. Főrendek épen oly kevéssé fognak tisztába hozni 's kimeríteni, mint ez másutt is történt; mert végtelen sok okoskodás hozhatnék elő egyik 's másik részről is. Vannak olyanok, kik a' bírói jellem 's személyben keresik a' legnagyobb biztosítékot; vannak mások, kik a' választásban 's azon bizodalomban, melly a' választás által nyilatkozik, találják fel azt; de vannak ismét mások, kik a' bírói függetlenségben 's elmozdíthatlanságban keresik a' legnagyobb biztosítékot. Ezekre nézve ítéletet hozni igen nehéz 's azt tartom: addig, míg a' theoria terén maradunk, tisztába soha nem fogjuk hozni a' dolgot. Én tisztán csak gyakorlatra hivatkozom, mint L. m. főispánja, 's azt mondom, hogy tapasztalásom szerint bizonyosan mindig az volt a' legigazságosb ítélet, mellyel legkevesebben voltak megeléguelve; 's tapasztaljuk, hogy azok szoktak legigazságosabb ítéletek lenni, mellyekkel sem egyik, sem másik fél meg nem elégszik, 's legtöbb esetben azon bírónak lesz legtöbb ellensége, ki minden részre hajlás nélkül függetlenül hozza az ítéletet. Ennélfogva ne gondolják azt a' m. FRR., hogy ők az igazság szeretete által magoknak egy hatalmas pártot fognak szerezni, 's hogy jövő választásnál többséget fognak nyerni, hanem valaminthelyt L. m. tisztelt főispánja helyesen megjegyzi, sok ellenséget fognak igenis magoknak igazságos ítéletük által szerezni; de a' pártokra nézve, szeretem azt, hogy a' bíróhoz bizodalom legyen, hanem más részről nem akarom a' bírókat azon helyzetbe tenni, hogy a' bizodalmat hajhássza, ezt pedig tenni kénytelen lesz; mert vegyük fel, hogy azon bírák közül, kikről tanácskozunk, sokan lesznek, kik szintugy, mint más emberek, kik más czélra, foglalatosságokra adják magokat, tisztán bírói foglalatosságot fognak gyakorlani, 's ezek életmódja bírói qualificatióban áll. Akármit mondjunk, tisztelem az emberek erkölcsiségét, de feltenni azt, hogy oly végtelen sok erkölcsös embert fognak találni, kik mindennapi kenyerüket az igazság koczájára fogják tenni, nem merem; 's ha nem tesszük a' bírákat a' választásoktól függetlenké, 's őket nem örökre választjuk: ekkor a' bíróban a' főkéllék, t. i. a' függetlenség hiányzani fog, 's így b. E. J. indítványát pártolom. — Az indítvány azonban többséget nem nyerhetvén a' kérdésbe vett 354d. szakasz a' RR. szerkezete szerint megtartatott.

Zemplényből. Sept. óta tartott k.gyűlésink nevezeteseb határozatának rövid vázlatát köv: Tisztújítás folytatásban tartott 7beri gyűlésünkben kimondatott azon határozat: hogy azon egy személy Ujhelyben hadi pénztárnok, Pozsonyban pedig követ is lehet. Igy hát ha a' hadi 's házi pénztárnokságot mind eljárás mind biztonság tekintetében egy személy elviselheti, miért nem egyesítjük a' két hivatal, 's miért nem kiméljük meg a' szegény adófizetőket? Ugyanakkor szembetűnő volt Bottka eskütt nemes lemondása, ki nem valami zsiros anyagi állapotja mellett is elvül tüze magának, egy hivatal két tisztújítás közén tul nem viselni, valóban nem mindennapi eltökélés, ujra harmadszor is megválasztatni 's akkor visszalépni, habár kissé fogyatkozásos helyre esett is ujdun megválasztatása. A' derék lemondó, táblabíróssággal tiszteltetett meg. Ugyanakkor A. P. helyett egy más nevezetett ki esküttnek, kinek nevét mai napig sem tudom, midőn A. P. nevét, a' nagy kiabálásban egészen megtanultam. Szintakkar P. M. majd 18 éven keresztül jegyzősködése után, mint jelöltet ki 's milly egyetemes hő ragaszkodással választott fősz. bíróságra, elvégre csakugyan megsokallatván a' teljes becsületességű férjfiúnak mellözgettetése 's jegyzői székét milly szorgalom-példánnyu egyed töltébe viszont ennek előléptetésével milly jeles tagokkal gyarapult a' jegyzői hivatal. K. G. is zemplényi táblabíróvá lett, minden becsületes ember öröme 's a' köznek nyilvános 's sok oldalú nyereségére. Kiviláglott ugyanakkor, hogy a' megyei felügyelés alatt nem mondhatni virágzó kórházunk alaptökéjéből mint jutt veszendőségre valami 20ezer fr. csupán azért, mert a' világos adóssági pert majd anyai év alatt, mennyit a' követelési összeg száma mutat, nem lehet végre jutatni! szép az 's mulattató is ha a' zöld asztal körüli szónoklatokat hallgatjuk, de tette vajmi kevés erő jut 's végbehajtásra vajmi parányi hűség! az illy atyáskodás alatti gyermeknek sokszor jaj! A' nemes árvapénzekből többek közt, csak közelebb elhunyt egyik hivatalnokunknál nevezetes árvapénz veszett el örökre 's tudva van, mint pecsételte rögtöni halállal egyik árva e' gyámságot, meghall-

ván szép örökségének elveszté! szép a megyei rendszer, de a tisztviselők 's teins rendek felelőssége nélkül illy rongáltatások mellett! Kaeszenbaum Márton zsidó nevezetes tömegéről is, melly már meg is tisztázott, vala szó, 's a gondnok számadása nyomán elhatározott: hogy a számadás terhe alatt levő, eddigi szokása szerint többé belőle ne kölcsönözhesse. Következőleg 's utasítások is tárgy. de azokkal minnek untatni a közönséget, utasításunk ug y i s rendesen kitűnik a hongyülési szönyegkérdések feletti hirlapi közlésekből. Említésre méltó azon szomorú eset is: Sz á n t ó n a' gazdag gibárti molnár, mint lőtte agyon az orosz papot vallás feletti heves vita közt. Mult évi 7beri közgyűlésünk, 's eseményink között ezek voltak a' kitünőbbek; folyó évi februáriusi gyűlésünkről, lejárt farsangunkról 's egyéb holmikról pedig egy két vonásban köv. közlésem tárgyai: 1) Az or. szerte ismértes L. M. és Sz. ügy ismét szönyegre került, két becsületes ész- és tettűs egyed ugyanis, kik illy esávéba sodortattak, a' valódi bűnös könnyebb kibonyolíthatása tekintetéből magok ellen közkeresetel kérték indíttatni, hogy a' nem érdemelt piszokban isten tudja meddig ne heverjenek, kérélmők valahogy teljesített. 2) Egy esőd felé járó karókereskedő, különben bátor nemes ember majdan derék hivatalnok, már most érdemes ösztáblabíró V. A — t tisztí foglalkozása közben megbecstelentvén 's hirszerint még talán megkarózni is akarván, közkereset alá vétetett. 3) Hongyülési irnokink, a' kiadót ide nem értve, sz. Istvánra visszahivatandók, nem azért, mert a' sz. követeken elkövetett bántalmakban részesek nem voltak, hanem azért hogy országgyűlési tapasztalásban több más ifju is részesülhessen. U t a s i t á s i n k r ó l i t t i s h a l l g a t o k . F a r s a n g u n k a t m i n d e n t e t e m e s z e g é n y s é g ű n k d a c z á r a i s e l é g p a z a r l á s s a l t á n c z o l t u k k e r e s z t ű l . D e n e m c s u d a , m e r t n ű n e k é s i d ő s ű l n e k a ' b á b i k á k , s z e g é n y g o n d o s s z ű l é k m e n e k ű l n i a k a r n á n a k m i n d e n á r o n a ' c z i f r a b u t o r o k t ű l , v o n c z o l n i k e l l h á t f ő l e g a ' h e r v a d ű r a i n d u l t a k a t n e m e s a k a ' m á d i b á l o k r a , h a n e m m i n d e n h o v á , h o l v á s á r l ó k a t g o n d o l n a k , ' s m i n t h o g y a ' v á s á r l ó k n a p o n k é n t i g e n o k o s o d n a k , u g y a n c s a k f ő l k e l l p i p e r é z n i a ' k i s á l l a t o t , h o g y j o b b a n s z e m b e t ű n j e k é s s z e m e f é n y é t v e s z i t s e a ' p á p a s z e m e s u r f i ! I n n e n s z á r m a z i k a z t á n a ' n a g y h o s s z ű b o l t i á r j e g y z é k , ' s h a m é g e z n y o l e z t i z f a r s a n g o n á t i g y i s m é l t e t t e k , b i z o n y i f i j u b a r á t i m ! k i s s e s z e b b e n i s v i s e l h e t t é k v o l n a n é h o l m a g a t o k a t ! d e a z é r t a ' t i é v e i t e k e t á t p r ó b á l t h i g g a d t é s i g a z s á g o s b i r á l ó k n e m f o g n a k r á t o k r á g a l m a k a t s z ű r n i , l e s z i d ő k o m o l y a b b v i s e l e t r e i s m é g , c s a k k é r l e k k i m é l j é t e k a ' d r á g a i f i j u e r ő t , ' s j ó r a é s s z é p r e f o r d i t s á t o k i n k á b b ! A ' t á l y a i b á l l e g b a r á t s á g o s b ' s n e m n y e r é s z k e d ő v o l t . U j h e l y b e n a z u r a k , n o h a k e v e s e k , k ű l ö n b á l o z t a k , k ű l ö n a ' p o l g á r o k i s , ' s a r a n y é r t s e m l á t h a t t á l e g y u r a t , a n n y i v a l k e v é s b b é u r n ő t k ö z t ű k , u r a t n e m , m e r t a ' n a g y s á s a s s z o n y o k k e m é n y e n e l t i l t o t t á k ; u r n ő t é s k i s a s s z o n y t n e m , m e r t e g y t e i n s a s s z o n y , h a b á r s i n e v i t u l o i s , h o g y a n t á l l a h a t n á f e l m a g á t k e r e s k e d ő s m e s t e r e m b e r n ő k k ö z t , ' s h o g y a n v e g y i l t e t n é k i m ű v e l t k i s a s s z o n y á t h o l m i f e s t ő s z e m l y e s ű t ő l y á n y o k k a l ö s z s e . I g y á l l i t t m é g a ' m ű v e l t s é g , i g y b i z a z i r i g y s é g , p e d i g p o l g á r l y á n y i n k h a t á n n e m m i v e l t e b b e k i s , d e b i z o n n y a l h a s o n f o k ű m i v e l t s é g ű e k é s s z e b b a l k a l m a s i n t i z l e t e s b ö l t ő z é k ű e k , ' s a ' m i l e g f ő l b b , p é n z e s e b b e k — ' s m i t e r m é s z e t e s b e ' p e n z e d e n v i l á g b a n , h o g y k i n e k p é n z r e v a n s z ű k s é g ű k (m e r t n ő r e v a j m i k e v é s e k v a n) a z o k c s a k o t t f o r g o l ó d n a k , u d v a r o l n a k , h o l v a l a m i t é r e z n e k , e z t p e d i g n é m e l l y t e n s n ő n e k l á t n i l e g a l á b b i s g y o m o r g ö r e s é s á j u l á s ! — v a j h a i l l y e s e k i g a z á n á j u l n á n a k j e l ! d e e b b e n i s m i n t m á s e g y é b b e n o l l y s z i n l ő k , h o g y l á t u n k á j u l d o z ó n ő t e l ő r e k i n é z n i a ' h e l y e t h o v a d ű l e n d ő , ' s l á b á v a l k e r e s n i a ' c z i p é t , m e l l y d ű l e s k ö z b e n l e e s e t t , ' s a t . B i z o n y o s a l s ó j á r á s b e l i f i a t l i s t i z v i s e l ű n k h o g y h o g y n e m , n a g y o n i l l e t e n h i r b e k e v e r t e t v é n , m o s t a n i g y ű l é s a l a t t e g y e b é d n é l b a r á t s á g o s e n y e l g é s t á r g y a l ű n , ' s ő , a z i f j u e g y b a r á t j a t r é f á s m e g j e g y z é s e r e a n n y i r a k i s z ű k k e n t s o d r á b ó l , h o g y a ' m á s r o s z h i r é n k a p k o d ó , v a g y i n k á b b a ' t á m a s z t o t t p l e t y k a v a l o s á g á t h i n n i h a j l a n d ó b a r á t j á t p á r v i a d a l r a h i t t a k i , a z o n b a n o k k a l m ó d d a l , n o h a b a r á t j a t e l j e s s é g g e l v i s s z a n e m r i a d t n e m v e r e k e d t e k m e g . N e i s v e r e k e d j e t e k u r a i m ! s ő t i n k á b b v e t e k e d j e t e k k ö z r e h a t ó j ő t e t e k e n , n e v a r r j a t o k h i m e t n é m e l l y k é p v i s e l ő k r ű l , k i k h a t f o r i n t n a p i b é r m e l l e t t d u e l l á l g a t n a k . M e g y é n k b e n v e t e l t e n ű l e z e l ő t t e g y v a g y p á r é v v e l t i z e n h á r m a s t á r s u l a t a l a k u l t ' s i v ő t á r s a s á g g a l c z i m e z t e t i k . D e a z é r t n e h i g y e á m s e n k i , m i n t h a e z e n c z i m a ' s z ó t e l j e s é r t e l m é b e n i l l e t n é a z t , b á r

mind ilyen tagokból állhatna megyénk. Ez csak történetes együtti ebédlés következtében alakult, ama népmonda nyomán, melly a' 13 tagból álló ebédlest balhiedelem vagy előítélet szerint egyre bizonyos halált hozónak jósolja. És e' derék társulatból istennek hála eddig egy sem halt meg, azért ez évenként öszszegyül és örülve az életnek, aggódva a' dolgok ferde folyásán sokszor a' bajt borba fojtja. Így ültte ez közelebb nevezetes évnapját és Sz. M. szokott vidor modoru beszédet tartott, volt elnök K. G. feltámadására 's uj elnökválasztásra tárgyozót. E' beszédben hő borszerelmesen meg van bornemisza költő által a' tokaji bor dicsérve, 's lám a' tisztelt társaság mégis idegen pezsgőkre költ üvegenként 3 pengő forintot, mi vagy rosz szüretre mutat, vagy rosz izlésre, vagy, azt kell hinni, hogy mégis akad jobb ital a' hegyaljai aszunál v. egri nemzeti vértél. Réti.

Ausztria.

(Vacquant t. Károly főherceg. Dunai gőzhajózás rosz kilátásai.) Vacquant báró haditárnok 's egy gyalog ezred tulajdonosa életének 90. évében mart. 20án fényes szertartással takarított el Bécsben. Különösen francia háborúban szerzett nagy és sok érdemei emelék ot közkatónából illy magas rangra 's 16 rend-jellel koszorúzákat mellét. FőhgKároly ő fens. egész családotul most Prágában van, hol párhét előtt lyánya Mária főhgasszonya nemes hölgyintézet főasszonyává avatottat föl. Ezen főhivatal évi jövedelme 25,000 ft. — A' dunai gőzhajózásnak keleten nem a' legkevesetebb jövedő mutatkozik. A' törökök visszavették azon engedélyt, mellynél fogva az ausztriai gőzhajótársaságnak szabad volt Rasovától Kustendseig szárazon szállíttatni, mi által a' Duna éjszakai nagy kanyarulata 's a' Szulinatorkolat veszedelmei kikerültettek. Most az utazók inkább fogják az Odessa 's Galacz közt létesülendő orosz gőzhajó-vonalat használni, annál inkább, mivel Odessától Konstinápolyig igen szabályosan van a' gőzhajózás rendezve, és ezenfelül az orosz gőzösek egyszersmind hadihajók levén 's czéljuk nem csupán pénzneresség, az utazókat olcsóbban nagyobb kényelemmel láthatják el. Legközelebb pedig az aldunai tartományokban egész Orsováig orosz gőzösek szeldelendik a' Duna hullámaikat. — Ragúzából folyást nyugtalan hírek érkeznek az ottan minduntalan meg megújuló földrengésről.

A' svéd kir. halála következtében fels. udvarunk 12 napi gyászt öltött. — Ő fels. az eddig Vacquant b. nevével viselt ezred tulajdonosul Turски, Dalmátország hadi parancsnokát méltóztatott kinevezni.

Spanyolország.

(A' két királyné találkozása Aranjuezen. Munoz spanyol granddá lett. Cartag. csata. Arguelles.) Mart. 20—23án a' madridi főnemesség gyűlhelyévé vált Aranjuez. E' királyi mulató-palotától mintegy 3/4 órányi távolban pompás sátrak voltak fölállítva az özvegy királyné első üdvözlésire; különösen pedig a' neki szánt sátor valódi keleti pazar fénynyel volt ellátva, még csak az orvos sem hiányzott belőle, erősítő-szereivel, azon esetre, hatán a' vizionlátás örömei valakireveszélyes hatást lennének gyakorlandók. A' sátrakat fegyveres lovascsapatok környezék, 's a' zászlók egyikén, mellyek azt díszesíték, e' szók valának olvashatók: „Nincsenek Pyrenaeák, többé“ mi alkalmasint bók akart lenni Franciaország számára. A' királyné 's testvére már délután ötödfél órakor kocsiztak ki a' sátorba, 's alig várhaták rég nem látott édes anyjok megérkezését. Többzsöri csatlakozás után, miket emelkedő porfelhők okoztak, végre ismét por támadván a' közel dombon, így szólt a' királyné: „Ezuttal nem csatlakozik szívem“ 's csakugyan igaz volt, Krisztina királyné 5/4 órakor megérkezett. A' jogminister mellette ült a' hintóban, Narvaez pedig lóháton kísérte őt. Néma ölelés közt csak könyök által beszéltek egymással az anya és gyermekei. Ugyanazon este még számos udvarlást fogadott el a' királyné, másnap pedig igen fényes és látogatott kézesőki ünnepély volt. Este a' város tündöklő világításban ragyogott, 's minden utczán dal és zene harsogott, mintha Spanyolország már századok óta legboldogabb békének örvendene. 23án Madridba utaztak a' királynék, hol még nagyobb szerű ünnepélyekkel fogadtattak. Különösnek tetszett, hogy Espartero legpártosb baráti, kik Krisztina száműzetésének legfőbb okai voltak, most szinte buzgón oltároztak körülte. — Viszszatérte után tüstint kegyelme jeleit kezdé osztogatni a' királyné és Munoz urat Rianzares hgi czimvel és első osztályu spanyol grand méltósággal ruházta föl. Némelyek hiszik, hogy rövid idő mulva Munoz urali titkos házasságát is nyilvánossá teendi Krisztina. Telegrafl sürgönyök szerint mart 17d. a' cartagenai ostromlottak kirohantak a' városból, és San Anton helységet egészen megsemmíték. Roncali katonasága e' szerfölött véres csatában sokat szenvedett.

— Bonet összeesküvéséről 's állítólagos fölfedezéseiről még folyást legkülönbemű hírek szárnyalnak. Legujabban azt terjesztik, hogy Alicante és Cartagena közt a' tengeren levéltárczát találtak, mellynek tartalma számos madridi és gibraltari főrangú családot összeesküvés gyanuba bonyolít, 's így rövid idő mulva alkalmasint ismét számos elfogatás fog történni, miután a' kormányparti sajtó még most is legnagyobb szigort ajánl gyakoroltatni mindazok ellen, kik másképp gondolkoznak, mint a' ministerség emberei. Ezalatt a' ministerség minden áron megnyerni törekszik Krisztina kegyét, 's ennél fogva minden országos intézvényt francia kapitára törekszik vonni; mi azonban hihetőleg új zavargásokra fog alkalmat szolgáltatni, mert a' spanyol nemzet még most is bir annyi önállósági szellemmel, melly szerint az idegen szokásokat és intézvényeket egyáltalában nem türi. — Madoz követ fogságát valamennyire megenyhítette a' kormány, mi oda látszik mutatni, hogy Bonet vallomásából semmit nem bizonyíthattak ellene. — Arguelles, Izabella királyné volt gyámja, martz. 23án, Krisztina királyné megérkezte napján, Madridban elhunyt. — Cartagena mart. 25kén meghódolt. —

Anglia.

(Albert hg. Coburgba utazott. Egyezkedés a' gyári munkaidő iránt. Embertelenség a' nyilvánosság ellen.) Albert hg. martz. 28án szárazföldre utazott, mondják azonban, hogy látogatása Coburgban csak rövid időig tartand, 's hogy pár hét mulva ismét Londonban fog lenni. 27én délután a' belgák királynéja Londonba érkezett Albert hg. távolléte alatt a' királynét mulattatandó. — Graham belminister az alsóház legközelebb ülésében jelenté, miszerint a' gyári munkaidő iránti törvény javaslatot erősen föntartani, azaz ministerségi kérdéssé tenni szándékozik, mire Ashley szinte elég határozottan nyilatkozott; másnap mindazáltal abban egyeztek meg a' felek, hogy a' minister új törvényjavaslattal lépend föl ez ügyre nézve, 's így darab időre ismét biztosítva van a' ministerség állása, sőt alkalmasint nem is félhet most kivált e' tekintetben bukástól, mert a' halasztási idő alatt könnyen szaporíthatja párthiveit. Ezen ügy azonban idővel alkalmasint többször fogja még a' ministerséget hasonló kellemetlen állásba hozni. — Az angol olvasók 's még inkább olvasónők mindenek fölött kíváncsiak a' legfőbb rangúak életviszonyairól lehetőségig gyorsan 's kimerítőleg értesülni. Ez okból tehát a' londoni lapok rendszeren vetekeve követnek el mindent, mi által olvasók e' vágyát kielégíthessék, 's azért különösen a' királyi pár körül törekszenek ügyes ujdonságírókat tartani, hogy minden mozdulatjokat lehetőségig körülményesen juttathassák a' közönség elibe. Így midőn néhány hét előtt Albert hg. Wight szigetre utazott, a' királyné számára vásárlandó mezei lak megtekintése végett, egy illy ügyes ujdonságíró, titkon mindenütt nyomban követé a' hget, hogy minden mozdulatit, szavát, mosolyát, köhögését, köntösét 's egyéb érdekességit legnagyobb hűségel irhassa le. Portsmouthig minden kedvezőleg sikerült, ott azonban a' gőzökre is becsuszott az ujdonságíró, 's munkáját fáradhatlan szorgalommal folytató. Utközben Albert hg. észrevette őt, 's boszankodván, hogy pillanatig sem lehet szabadon, elfogatását parancsolá. Erre joga volt a' hgnek, mivel az ujdonságíró engedelem nélkül, titkon csuszszant a' hajóba; de a' mi ezután történt vele, az mindenesetre embertelenség volt. A' matrózok ugyanis a' gőzös kit csolnákát vízbe ereszték 's a' foglyot belé ültették, kik a' gőzös kerekei folyást vízzel locsoltak, a' mi martziusban csakugyan nem tréfa; sőt mi több, parthoz érkezvén, iszapba márták 's azután utnak bocsáták. Ha ez engedelmével történt Albert hgnek ugy népszerűsége nem fog sokáig tartani a' szabad Angliában, hol a' legutólsó napszámossal sem szabad rendes törvénykezés nélkül az ítélet vagy büntetés súlyát éreztetni. — O'Connell Irlandba utaztakor minden városban lakomákkal 's egyéb f é n y e s tisztelegésekkel szándék meglepni. Ha pedig csakugyan börtönbe fog záratni, akkor az irlandiak az egész katolikus világot nyilvános részvét-kijelentésre készülnék fölszólítani. — A' kelentindiai társulat igazgatósága az indiai hadseregnek a' tisztek számát szaporíttatni határáz, mivel tapasztaltaték, hogy a' benszülöttek csak addig harcolnak vitézül, mig sok tisztet látnak magok körül, de mi-helyt ezek száma gyérül, azonnal rendbontásra fajúlnak. — Martz. 25én Londonban fényes sokadalommal ünneplék a' Themze-Tünnel első megnyitási évnapját. Eddigi hiteles számítás szerint minden órában 2400 ember halad át a' földalatti uton. —

Franciaország.

(Uj királyi unoka. Ujnczozási törvény. A' szabad sajtó kezelési vázlat.) Lajos Fülöp ismét új uno-

kával gazdagult. Martz. 29én reggeli 5 órákor ugyanis Koháry-CoburgKlementine hgnő szerencsésen fiat szült, ki Fülöp, Ferdinand, Mária, August's Ráfael nevet nyert a keresztelésben még ugyanazon nap délutáni 5 órákor. A keresztelési szertartást a parisi érsek teljesíté. Este nagy udvari lakoma volt ez ürvendetes esemény következtében. — A' martz. 28diki követkamrai ülésben az ujonczozási törvényjavaslat a' ministeri indítvány értelmében, nagy többséggel, csakugyan elfogadtatott, azon egy módosítvánnyal, miszerint a' szolgálattidő 8 évről hétre csökkentetett. Subervic táborfő hiában emelé tehát ki mindenkép a' porosz katonáskodási rendszer elsőségét, hol nem létezik illy állandó véradó, miután tettleg bizonyították be, hogy 3 év alatt is jó katonát faraghatni az emberből, minek következtében a' porosz kormány 30 millió frankkal 500 ezer főnyi jól gyakorlott hadserget bir talpra állítani, míg a' francia ministerség 300ezer embert csak 340 milliónyi áldozattal tud sikra szállítani: A' National ez eredményre csak azt jegyzi meg, miszerint a' mostani ministerség érdeke mulhatlanul azt kívánja, hogy a' katona még csak távolról se képzelhesse magát francia polgárnak! — A' kormány nagy figyelmet fordít az olasz elégtelenségek mozgalmaira, kiket a' National folyvást buzdit ugyan, de mégis azon intéssel, hogy szerfölött vigyázók legyenek, mert a' mostani francia ministerségtől csak elnyomatást s körülhelten üldöztetést várhatnak. — A' sok sajtópör következtében a' Charivari figyelmezteti a' francia nemzetet, miszerint 1830ban a' kormány ígéré, hogy nem lesz több sajtópör, Barthe pedig azt mon-

dá akkor, hogy sajtó vétség miatt 8 napi börtön valódi büntetés, 15 napi szigorú, és egy hónapi borzasztó büntetés; azóta 14 év alatt a' napi sajtó 7,500,500 fr. büntetést fizetett és 184 évi s 10 hónapi börtönt szenvedett. Most egyszerre 27 szerkesztő ül börtönben. —

Görögország.

(A' király által tett módosítások az alkotványi okiraton.) Következők azon módosítások, melyeket a' nemzeti gyűlés által készített alkotványterven a' király tett s a' nemzeti gyűlés elfogadott: a' gyűlés elfogadá a' 20, 21, 23, 25, 27, 30, 32 §§. módosítványit, melyek mind a' kir. jogokat határozzák el. A' 25 §. ekkép módosított: „A kereskedési és minden más szerződés, mely törvény által szentesítendő engedélyt foglal magában, csak a' követkamra és senatus megegyezte után birand törvényes erővel.“ 30 §: „A' király a' követeket és senatorokat évenként egyszer hivandja össze rendes, s valahányszor szükségesnek látandja, rendkívüli gyűlésre. Azt személyesen vagy képviselője által nyitandja meg; joga van a' követeket szétosztani, hanem a' szétosztató rendelet tartozik egyszersmind a' választókat összehíni, kik két hónap alatt okvetlen választandnak. A' kamra 3 hónap alatt gyűlend össze.“ A' 32. §hoz a' király a' megkegyelmezési jogot csatolta. A' kir. esküre nézve tett módosítás nem fogadtatott el. A' 42 s 43 §§. így olvastattak egybe: „A' király nagykorúsága a' betöltött 18. évre határozatik. Trónra lépés előtt a' ministerek, sz. zsinat, senatorok és követek előtt a' 36 §ban foglalt esküt teendi le. A' király legfőbb 2 hónap alatt egyetlen gyűlésre hivandja össze a' sena-

torokat és követeket.“ 47§. a' kamarák megnyitására nov. 1 (13)kát tűzi ki. Némely §§. iránt ajánlott módosítások, melyek a' követeket és senatorokat illető kármentesítést tárgyzzák, visszautasítottak; ugyszinte az is, mely a' 93 §ra vonatkozólag némely bünteteket eskütszék ítélete alól ki akart venni. A' király azon fel-szólítása, miszerint a' gyűlés a' külföldiek közhiva-talokból kizáró határozatát huzná vissza, nem pártolta-tott, s csak annyi engedtetett meg, hogy consuli s dra-gomani (tolmács) hivatalokra kivételképen külföldiek is alkalmazhatók legyenek.

Belgium.

(A' királyné Londonba. Az egyetem- eskütszék i törvény.) Mart. 25kén a' király s királyné Ostendébe utaztak, honnan a' királyné Londonba szállítottat át. — A' képviselő kamra mart. 25kei ülésében az egye-temi vizsgáló eskütszékéről rendelkező törvényjavaslat került szőnyegre. A' hollandiávali szerződés tárgyalása óta nem volt illy nevezetes ülés. Már délelőtt „a' nem-zet palotája“ körül töménytelen nyugtalan néptömeg hullámkéz s 1 órákor a' terem ajtai megnyitvatván, min-den karzat azonnal megtelt. A' képviselők lassanként gyűltek össze, de sok nem jelent meg. Nothomb ur hosz-szas beszéddel nyitotta meg az ülést. A' javaslat iránt több indítvány tétetett, de az ülésben a' tanácskozás szavazásra még nem ért meg. Mart. 21kén a' senatus által indítványozott törvényjavaslatot, mellyel fogva 84 millió forint kölcsön engedtetik meg, a' képviselő kamra is elfogadta.

É R T E S Í T Ő.

Csödület

a' központi kisdedovó- képző intézeti igazgatóságra.

A kisdedovó intézeteket M. O. terj. Egyesület részéről ezennel közhírré tétetik, miszerint a' Tolnáról Pestre áttelepített kisdedovó képző- intézetnél, eddigi igazgató Wargha István ur lemondásával az igazgatói hivatal megürülvén, az azt elnyerni kívánók magokat vagy id. Schedius Lajos kir. tan. urnál mint az e' tárgyban kinevezett bizottság elnöké-nél (Pesten väczki utca 14. sz. alatti ház-ban) vagy Simon Florent alelnök urnál (aldunasar Nemeshegyi ház 47 sz.) vagy a' titkárnál (Ujtér Ürményi ház) legfö-lebb f. évi augusztus 15ig bezárólag jelent-nyetik. Az egyesület közgyűléséből kirendelt bizottság következő föltételeket tűzött ki a' pályázókra nézve: 1) hogy nagykorúságot ért férfiak legyenek. 2) legalább elvégzett philosophiai tanulmányokról kielégítő iskolai bizonyítványok-kal birjanak. 3) hogy már elöb tanítói vagy nevelői pályán működtek legyen. 4) az erkölcsiségüket tanúsító általánosok-levelen fölül, még eddigi foglalkozásai-ukat, és különösen a' gyermekekkel és növendékekkel bánásmódjokat ajánlat-levelekkel igazolják. 5) a' magyar és né-met nyelvet tökéletesen értsek és be-széljék. 6) az intézeti igazgatónak a' gondja alá bizot 2-6 éves gyermekek megovásán fölül föhivatása lévén a' növen-dék kisdedovók képezése, mulhatlanul megkívántatik a' pályázótól, hogy az er-re vonatkozó tanulmányokban tökélete-sen jártas legyen, ezen tanulmányok: általános nevelés'an, és különösen a' kisdedovás körébeni tanmódszer (metho-dica), erkölés'tan, embertudomány (an-thropologia), magyar nyelv, szám-alak-termesztan, természet, es földleírás, történetek, műtan, főkép a' gazdálko-dásra és kézművekre vonatkozólag és szép írás. Ezen tudományokbani jártasságuk iránt a' pályázók nemcsak írásbeli, ha-nem élöszóvali, sőt gyakorlati vizsgálat alá is fognak a' bizot'ság által vétet-ni. Mindezek mellett különös ajánlatul fog szolgálni a' pályázónak, ha minél több nyelvet ért és beszél, és zene s rajz-ism-erettel bir. A' mindenben lasonlók közt különös tekintet leend a' házasságiakra. Ezen hivattal járó javadalmak: az in-tézetben illendő szabad lakás, elegendő tűzifa, és 8.0 pftnyi évdj, mely azonban az egyesület pénzerejének növekedtével még emeltetni is fog. Az igazgatóul meg-választandó egyed f. évi aug. 23kán azon-an belépnd hivatalába, világosan kiköt-ve, hogy e' mellett más hivattal vinnie vagy folytatnia nem leend szabad. — Szives bizodalommal megkéretnek a' hazai hírlapoknak, mint a' nyilvánosság organumainak nagy érdemü szerkesztői: legyenek szivesek a' népnevelés érdeké-

ben kelt ezen hirdetvénny nagy becsü lapjaikba fölvenni, sőt meg kéretnek az emberiség hó keblü bará' is, hogy az ezen hivatalra alkalmasaknak ismert fér-fiakat ezen hirdetvényre figyelmeztetni méltóztassanak. Kelt Pesten a' kisdedovó int. m. o. terj. egyesü letnek 1844. mart. 15dikén tartott bizottsági üléséből. — Stuller Ferencz egyesületi titkár.

O v á s.

Hírlapok után f. évi april 16kára bir-ói árverés hirdettetvén Kis-Körös m. vá-rosa határában, ugy szinte a' szücsi és tabdi pusztákon, Okolicsányi János ur részére leány ágon levő rokonai ellen bir-óilag lefoglalt javakra nézve; a' meny-nyiben ezen javak közt a' Novotaféle zálogért kicserélt azon birtokrészek is befoglaltatnak, melyeket néhai idöb Okolicsányi János ur (a' t. Pestgye le-véltárában látható) végrendelete szerint nekünk hagyományozott; de egyébiránt is, mivel nekünk az Okolicsányi testvérek közös atyja ellen annak Pestvmegeyben fekvő jószágaira még 1835d. évben a' t. vgyénél betáblázott 70:0 v. ftnykövete-lésünk van, mely az árverésre kitüzött javakon teher képen fekszik; figyelme-z-tetjük a' venni szándékozókat, hogy e' vételnél ovatosak legyenek annál is in-kább, mert ni ezen birói árverés ellen megtettük immár t. Pestgye közelebbi közgyűlésén ünnepélyes ovásunkat. Kelt Pesten apr. 7kén 1844. Olygai Nagy Anna és Iyánya Francziska.

Serház haszonkibérlés.

Székcs-Fejérmegyében kebelezett Adony m városban, az uradalmi serház minden hozzá tartozó haszonvételrel f. 1844dik .nov. 1ső napjától kezdve, 3 vagy 6 köv-esztendőre május 1ső napján tartandó ár-verés után a' többet ígérőnek bérbe fog adatni; a' vállalkozók 320 ft. p. p. Czök előleges letételével ezzel meghivatnak. A' feltételek a' tisztartóságnál megte-kinthetők. 1-3

Árverési hirdetvény.

A nmgm. kir. udv. Kincstár rendeléséből ezennel közhírré tétetik: miszerint a' hradeki kincstári uradalomhoz tartozó kir. haszonvételek 1844ki november 1től 3 esztendőre, ugymint 1847dik octob. utóljaig; nemkülönbben a' hradeki sörház 6 évre, tud-niillik 1844ki nov. 1től 1850ik évi octob. utóljaig az ezen ezétra f. é. junius 3án a' hra-deki kastélyban regg. 9 órákor tartandó nyilvános árverés után bérbe fognak adat-ni. melyek következők:

- Vendégfogadók és korcsmák.
- 1) a verbitz-husztaki vendégfogadó, mészárszéki joggal, 150□^o kerttel, 25 hold 450 □^o szántóföldekkel, és 15 hold 900 □^o kaszálókkal.
- 2) a hradeki ugynevezett réti vendég-fogadó, Porubka mellett, mészárszéki jog-

gal 150 □^o kerttel, 720 □^o kaszálókkal, és 575 □^o szántófölddel.

3) a hybbei vendégfogadó, mészár-széki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve) 405□^o kerttel, 11 hold 634 □^o szántófölddel, és 23 hold 1134□^o kaszálóval.

4) a hradeki kastélyhoz tartozó korcs-ma egy kis házi-kerttel és 1080□^o szántó-földdel.

5) a szihottai vendégfogadó egy 720□^o kerttel.

6) a vichodnai nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), 81□^o kerttel, 6 hold 962□^o szántófölddel, es 26 hold 154□^o kaszálóval.

7) a bielanszkei nagy vendégfogadó, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad mérésével (a sört kivéve), és 37h. szántófölddel.

8) a teplicskai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak. még a sörnek is szabad mérésével, 6 hold 1284□^o szán-tófölddel, és 1 hold 970□^o kaszálóval.

9) a dovallovei vendégfogadó mé-szárszéki joggal, tulajdon italoknak sza-bad mérésével (a sört kivéve), 8hold 904 □^o szántófölddel, és 13 hold 162□^o kaszálóval.

10) a kokovai korcsma, mészárszéki joggal, tulajdon italoknak szabad méré-sével (a sört kivéve), 893□^o kerttel, 13 hold 45 □^o szántófölddel, és 10 hold 4132□^o kaszálóval.

11) a postin-hlanovai korcsma, mé-szárszéki joggal, tulajdon italoknak sza-bad mérésével (a sört kivéve), és 1/3 te-lekkel.

12) a hradeki sörház, serfőző joggal, hozzátartozandó káposztáskertekkel, 2 hold 1137□^o kiterjedésű szántófölddel.

Malomok.

13) a hradeki malom 4 kövel, a hra-deki serfőzőházhoz kívántató szabad ingy-eni örlésével, 872□^o terjedésű kert és 3 hold 760□^o szántófölddel.

14) a verbitzi 4 kerekü örlő-malom, 2 hold szántófölddel.

15) a vichodnai 3 kerekü malom posztó-ványolóval. 2 hold 812□^o kert, és 2 hold 8217□^o szántófölddel.

16) a teplicskai 3 kerekü malom, posztó ványolóval, és 812 1/3 kerttel.

17) a kokovai 3 kerekü malom, posztó ványolóval és 4 holdos kerttel.

18) az illanovai 4 kerekü malom, 650□^o kerttel.

19) a lehottai malom 3 kövel. 1 hold 1168□^o kert és 12 hold 132□^o kaszál-lóval.

Mészárszékek.

20) Verbitz mezővárosában.

21) Verbitz-Husztákon.

Halászat.

22) Bocza és Maluzsinában.

23) Vág folyóban Verbitz mellett.

24) Vazsetzi és bielanszkei patakok-ban.

25) Bela és Dovalovetzen " " Havasok.

26) a Prostedna zadnai havas.

27) Hoskova és zadni Grung.

28) Krizna és Hlina.

29) Tomanova, Javozova, temne Szmr-et-sinj a kaprova pod Krivanom.

30) Druzova, Lapinova, Szutova, Ho-litza.

31) Brezinova.

32) Welkj Boh és Miskomo.

33) Uboke Polanj, Ticha, Koprovi-eza és Spanya.

34) Panszka Javorinka.

35) Orantzova és Kralova Javorinka.

36) Palenitza, máskép Szalka.

37) Schiroka a királyi hegyen.

38) a schirokai völgytől Orlovoig.

39) Orlovoi völgytől Koleszovoig.

40) Koleszovoivi völgytől kobutyarki hegynek csucsáig.

41) Drjtsna a Temna hegytől az oran-zovai völgyig.

Bérleti szándékozó a szükséges bá-nalpénzzel, s mostani bérsomma mennyi-ségéhez hasonló biztosítékokkal ellátva, a fenkített napra hivatalosak.

A bérleti föltételek a hradeki uradalom-nak irodájában, vagy a tisztartói hivatal-ban eleve megtekinthetők.

A zsidók csak az országutól és ura-dalmi műhelyektől távollevő korcsmáknak kibérlésben vehetnek részt.

H r a d e k e n, febr. Sán 1844. 2-3

Árverési hirdetés.

Báró Podmaniczky Andor ur és neje esődtömögéhez tartozó jármos ökrök, számosabb selymes juhok, gazdasági esz-közök, gabona, széna, szalma, az aszódi pinczében bor és egyéb ingóságok esőd-választmányi határozat következtében készpénzért eladandók lévén az árverés e' következendő idökhöz fog tartatni:

1) Pestmegeyben kebelezett Harkai pusztán folyó évi aprilis 15én, midön ma-ga ezen pusztabeli rész is haszonbérbe fog adatni, ha előbb íránta egyezkedni nem lehetne.

2) Fejérmegyében Baracska szom-szédságában fekvő Szent Iványi pusztán aprilis 19kén.

3) Pestmegeyben Aszódon apr. 22én, Kiskartalton apr. 23kán.

4) Nógrádmegyében fekvő Kisfa-lud máskép Krakko pusztában apr. 25én.

5) Hevesmegeyében fekvő R e e s k helységeben apr. 27kén, mely helyekre és határidőkre a' venni szándékozóik illen-dően meghivatnak. Kelt Pesten martzius 24kén 1844. 1-3

Göboly-eladás.

Ns Tolnamegyében Simonytornyán 30 darab jól kihízott ökör eladó. 3-3